

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

EKONOMICKÉ EFEKTY VSTUPU ČESKÉ REPUBLIKY DO EVROPSKÉ UNIE NA ČESKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

Diplomová práce

Studijní program: N6202 – Hospodářská politika a správa

Studijní obor: 6202T086 – Regionální studia

Autor práce: **Bc. Iva Grohová**

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Iva Grohová**
Osobní číslo: **E13000319**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální studia**
Název tématu: **Ekonomické efekty vstupu České republiky do Evropské unie
na české zemědělství**
Zadávající katedra: **Katedra ekonomie**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů práce, formulace výzkumných předpokladů, případně hypotéz
2. Teoretická charakteristika společné zemědělské politiky EU
3. Analýza českého zemědělství před a po vstupu do EU
4. Analýza dopadů společné zemědělské politiky na podniky v Libereckém kraji
5. Formulace závěrů, ověření výzkumných předpokladů, případně hypotéz

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **65 normostran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK. Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-939-9.

MAREK, D. a M. BRAUN. Česká republika a Evropská unie. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2010. ISBN 978-80-87029-89-3.

MOLLE, W. The Economics of European Integration: Theory, Practice, Policy. 5th ed. United Kingdom: Ashgate Publishing Group, 2006. ISBN 978-507-54648-12-3.

PELKMANS, J. European Integration: Methods and Economic Analysis. 3rd ed. Harlow: Pearson Education Ltd., 2006. ISBN 978-0-273-69449-6.

STŘELEČEK, F., R. ZDENĚK, J. LOSOSOVÁ. Comparison of agricultural subsidies in the Czech Republic and in the selected states of the European Union. Agricultural Economics, 2009. Vol. 55, p. 519-533. ISSN 0139-570X. Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.**

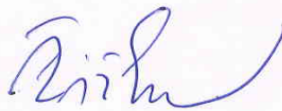
Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce: **Ing. Jiří Sameš**

Okresní agrární komora Liberec a Jablonec nad Nisou,
předseda

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **7. května 2015**

doc. Ing. Miroslav Zížka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala konzultantu a vedoucí mé diplomové práce Ing. Jiřímu Samešovi a Ing. Ivě Nedomlelové, Ph.D. za vstřícný přístup, cenné rady a připomínky, které byly hodnotným přínosem při zpracování této práce.

Bc. Iva Grohová

Anotace

V květnu roku 2004 po vstupu České republiky do EU vznikly nové příležitosti pro české zemědělce. Realizace společné zemědělské politiky zásadně ovlivnila fungování zemědělství nejen v ČR, ale i ve všech ostatních nových členských státech. Otázkou však je, jestli pozitivně nebo negativně. Tato práce je zaměřena na srovnání situace před vstupem a po vstupu do Unie. Je provedena analýza dopadů dotační politiky ze strany EU na české zemědělské podniky a její vliv na jejich produkci. Především blíže je prozkoumáno zemědělství Libereckého kraje a zjištěno, jestli je úbytek podniků s čistě živočišnou produkcí nějak spjat s vyplácením dotací na ha půdy. V závěru jsou zhodnoceny a shrnuty dopady této politiky na zemědělství Libereckého kraje a vliv dotací na produkci zemědělských podniků.

Klíčová slova

čeští zemědělci, dotace, Evropská unie, Liberecký kraj, rostlinná výroba, Společná zemědělská politika, živočišná výroba

Annotation

Economic effects on Czech agriculture due to Czech Republic's accession to the EU

In May 2004 the Czech Republic accessed the EU and new opportunities for the Czech farmers emerged. Implementation of joint politics in agriculture fundamentally influenced agriculture not only in the Czech Republic but also in the rest of the new member countries. The question is whether the influence is positive or negative. This work focuses on comparison of the situation before and after accession to the EU. I have analyzed the impact of the subsidy policy of the EU on the Czech agricultural businesses and their production. I have mainly examined the agriculture in the Liberec Region and assessed whether the decrease of the livestock production businesses is connected to grants per a hectare of land. In the last part I summarize and asses the impacts of the policy on the agriculture in the Liberec Region and on the agricultural businesses' production.

Key Words

animal production, Czech farmers, European Union, plant production, subsidy, the Common Agricultural Policy, the Liberec Region

Obsah

Seznam tabulek.....	10
Seznam obrázků.....	11
Úvod.....	12
1. Společná zemědělská politika	14
1.1 Vývoj Společné zemědělské politiky	14
1.2 Mansholtův plán.....	15
1.3 McSharryho reforma	17
1.4 Agenda 2000.....	18
1.5 Mid-term Review.....	19
1.6 Kontrola funkčnosti SZP (Health Check).....	20
1.7 Společná zemědělská politika po roce 2013	21
2. Instituce společné zemědělské politiky	23
3. Financování SZP.....	25
3.1 Rozpočet EU	25
3.1.1 Příjmy rozpočtu EU	26
3.1.2 Výdaje rozpočtu EU	27
3.2 Výdaje na SZP	28
3.3 Evropský zemědělský záruční fond	30
3.4 Evropský fond pro rozvoj venkova.....	30
4. Dotační politika Evropské unie	32
4.1 Nástroje dotační politiky	34
4.1.1 Přímé platby.....	35
4.1.2 Podpory v rámci strukturální politiky.....	37
4.1.3 Národní podpory a opatření.....	38
4.1.4 Podpory tržních cen.....	38
4.1.5 LFA oblasti.....	39
4.2 Dotační politika po roce 2014.....	40
5. Zemědělství v České republice	42
5.1 Situace do roku 2004 – přípravné kroky ke vstupu do EU.....	42
5.2 Dopady SZP na české zemědělství	44

6. Liberecký kraj	46
6.1 Zemědělství v Libereckém kraji	47
6.2 Podnikatelská struktura a zaměstnanost	49
6.3 Produktová struktura v Libereckém kraji	51
6.3.1 Rostlinná výroba.....	51
6.3.2 Živočišná výroba	54
7. Vliv dotací na agrární podniky v Libereckém kraji.....	56
7.1 Aplikace dotační politiky na podniky v Libereckém kraji.....	56
7.1.1 Akciové společnosti.....	57
7.1.2 Společnost s ručením omezeným	58
7.1.3 Fyzické osoby.....	59
7.2 Vlastní návrh řešení.....	60
Závěr	62
Seznam použité literatury	64
Seznam příloh	68

Seznam zkratk

APA	Agrární platební agentura
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
ES	Evropské společenství
EZFRV	Evropský fond pro rozvoj venkova
EZOZF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond
EZZF	Evropský zemědělský záruční fond
FO	Fyzické osoby
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i>)
ISPA	Nástroj pro strukturální předvstupní politiku
LFA	Méně příznivé oblasti (<i>Less favourite area</i>)
LK	Liberecký kraj
PGRLF	Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond
PO	Právníkové osoby
RV	Rozvoj Venkova
SAPARD	Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova (<i>Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development</i>)
SAPS	Jednotná platba na plochu
SOT	Společná organizace trhu
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
SZP	Společná zemědělská politika

Seznam tabulek

Tabulka 1 Rozdělení podpor v rámci SZP.....	34
Tabulka 2 Celková výměra Libereckého kraje v roce 2010.....	48
Tabulka 3 Velikostní struktura podniků Libereckého kraje.....	50
Tabulka 4 Věková struktura zaměstnanců v zemědělství Libereckém kraji.....	50
Tabulka 5 Pěstované plodiny v Libereckém kraji.....	53
Tabulka 6 Celkový počet zvířat v Libereckém kraji.....	55
Tabulka 7 Organizační struktura zemědělství Libereckého kraje.....	56
Tabulka 8 Seznam vybraných a. s. Libereckého kraje a jejich dotace od roku 2004 do roku 2014.....	57
Tabulka 9 Seznam vybraných s. r. o. Libereckého kraje a jejich dotace od roku 2004 do roku 2014.....	58
Tabulka 10 Seznam vybraných FO Libereckého kraje a jejich dotace od roku 2004 do roku 2014.....	59

Seznam obrázků

Obrázek 1Přehled výdajů do SZP od roku 1980 do roku 2013	19
Obrázek 2Proces schvalování ročního rozpočtu.....	26
Obrázek 3Víceletý finanční rámec 2014 - 2020 podle kategorií výdajů.....	28
Obrázek 4Finanční rámec 2014 – 2020.....	29
Obrázek 5Nový mechanismus přímých plateb.....	41
Obrázek 6Ha obhospodařované půdy na pracovníka v roce 2010	49
Obrázek 7Struktura zemědělství Libereckého kraje v roce 2010.....	51
Obrázek 8Podíl orné půdy na celkové rozloze krajů ČR.....	53

Úvod

Zemědělství má velmi významnou pozici v české ekonomice již po celá staletí. Jedná se o specifický obor, který nezahrnuje pouze zemědělskou výrobu, ale také lesnictví, životní prostředí a celkové využití krajiny. Jelikož je trh se zemědělskými potravinami velmi důležitý, Evropská unie (dále jen EU) začala využívat nástroj pro správu a ochranu tohoto trhu. Tento nástroj se nazývá Společná zemědělská politika (dále jen SZP). Od jeho vzniku prošla tato politika řadou reforem a našla si jak příznivce, tak odpůrce. V současné době začalo nové programovací období 2014 – 2020, ve kterém je zakomponováno mnoho novinek, které ovlivní fungování této politiky.

Česká republika (dále jen ČR) vstoupila do EU 1. 1. 2004 spolu s dalšími deseti státy. V rámci toho musela přijmout a implementovat kompletní legislativu a pravidla Evropské unie, včetně legislativy SZP. Nebylo to pro však pro Českou republiku nic nového, jelikož se již od roku 1998 připravovala na přijetí do unie a s tím souvisely postupné kroky k osvojení si pravidel a zákonů EU. Při jednáních o vstup ČR do EU bylo zemědělství nejdiskutovanější téma.

Cílem práce je zhodnotit efekty realizované Společné zemědělské politiky EU na zemědělskou produkci v Libereckém kraji. V práci jsou představeny typy jednotlivých podpor v rámci dotační politiky a jejich vliv na podniky v Libereckém kraji.

Úvodní část se věnuje vývoji společné zemědělské politiky od jejího počátku v roce 1958 až po současnost. Stručně jsou zde popsány jednotlivé reformy a jejich vliv na fungování a formování zemědělského trhu. Ke konci této kapitoly je popsáno nové programovací období Evropa 2020. Teoretická část se nadále zabývá institucemi, které mají ve své kompetenci zemědělství a dohlížejí na správnost fungování této politiky jako celku. Dále je zde popsáno financování SZP, které je často napadáno z důvodu velmi vysokých nákladů na podporu zemědělství. V práci jsou představeny dva nejdůležitější fondy, ze kterých je celá SZP financována. Na závěr je představena dotační politika EU. V této části jsou rozepsány jednotlivé druhy podpor zemědělství. Díky velmi hornatému povrchu má své místo v této kapitole platba na méně příznivé oblasti, která je vyplácena vysokému procentu podniků v Libereckém kraji.

V praktické části práce je zachycen dopad vstupu do Unie na české zemědělství a jeho přizpůsobování novým podmínkám. Nejdříve je popsána situace v českém zemědělství před vstupem do unie. V této části jsou charakterizovány přípravné kroky pro přijetí reforem a legislativy SZP. Následně je zhodnocena situace, která nastala v českém zemědělství po roce 2004.

V další části je analyzováno zemědělství Libereckého kraje. Liberecký kraj nemá příliš vhodné podmínky pro zemědělství, proto je zde podpora ze strany EU nutná. Především je zde popsána jak rostlinná tak živočišná výroba. Je zde zkoumáno, jestli nenadálý pokles živočišné produkce je důsledkem dotací do zemědělství. Na závěr se práce zaměří na aplikaci podpor z EU na vybrané podniky Libereckého kraje a bude zde poukázáno na důležitost zaměření podniků při čerpání dotací z EU, především u ekologických zemědělců, kde jsou podpory největší.

V práci je použita analýza celkových dotací pro vybrané podniky a jejich následné porovnávání. Většina zdrojů, které jsou použity, pochází z oficiálních stránek orgánů Evropské unie, které se zabývají zemědělstvím. V praktické části jsou především informace přímo od Agrární komory Libereckého kraje. Jsou to informace interní, které se zpracovávají přímo pro jejich účely.

1. Společná zemědělská politika

1.1 Vývoj Společné zemědělské politiky

Common Agricultural Policy, neboli Společná zemědělská politika, je jedna z nejstarších politik a zároveň patří k nejkontroverznějším krokům Evropského společenství (dále jen ES). Hlavním důvodem pro vznik SZP byla především špatná poválečná situace v Evropě – např. zničená infrastruktura, bipolární rozdělení světa, potravinová nesoběstačnost atd. První zmínky o zemědělství a SZP se objevily již v Římské smlouvě v roce 1957, kde bylo stanoveno několik základních cílů, které byly potvrzeny i Lisabonskou smlouvou. [1], [2]

- 1) Zvýšení produktivity zemědělství;
- 2) zajištění solidní životní úrovně zemědělského obyvatelstva;
- 3) stabilizace trhů;
- 4) spolehlivost dodávek;
- 5) zajištění přiměřené ceny. [2, s. 442]

Římská smlouva vstoupila v platnost v roce 1962 společně se zásadami a mechanismy SZP, které schválilo všech šest zakládajících členů Evropského hospodářství. Zároveň vznikl i nejdůležitější finanční nástroj SZP a to Evropský zemědělský orientační a záruční fond. V letech 1962 – 1963 začaly také vznikat první regulační pravidla zemědělství. Ze začátku to byly základní potraviny jako je obilí, maso apod., následně se přidaly další typy výrobků jako je vlna a zvláštní druhy ovoce a zeleniny. [1], [2]

Začlenění zemědělství do společného trhu mělo hned několik motivů. Jako první lze uvést to, že bylo důležité udržet fungující trh s potravinami, především díky jeho životním nákladům a souvisejícímu pohybu pracovních sil. To vše mělo pomáhat k udržování stejné cenové hladiny v členských státech a umožňovat stabilní společný trh. V této době byla velmi důležitá a ožehavá otázka dovozu potravin. Závislost na dovozu měla v padesátých a šedesátých letech důležitou roli v politickém prostředí. Proto se ES snažilo co nejvíce zvýšit zemědělskou výrobu a stát se co nejméně závislý na dovozu zemědělských výrobků. Neméně důležitým motivem pro SZP představovala životní úroveň a stabilita příjmů pro zemědělce.

Ať už to bylo z politických důvodů, (pro politiky to byla velmi příznivá volební skupina) nebo se jednalo o stabilizaci venkova a jejich obyvatel. [2]

V Římské smlouvě kromě základních cílů byla vznikající politika rozdělena také na dvě části. První část sloužila k regulaci trhu a druhá část podporovala strukturální změny v zemědělství. Vycházely z ní také základní principy SZP, na nichž byla postavena:

- Jednotný trh pro zemědělské výrobky – tedy trh bez překážek výměny zboží v agrárním sektoru mezi členskými státy a snaha o implementaci politiky do národních předpisů.
- Preferenční přístup ke komunitárním výrobkům – ochrana domácích výrobců, před výrobky ze zahraničí, vytvořením cenové výhody.
- Finanční solidarita – financování SZP prostřednictvím společných zdrojů tedy rozpočtem Unie: fond EAGGF. [3, s. 115]

SPZ nebyla zcela něco nového. Většina pravidel vycházela z národních politik a rozhodování bylo přeneseno na nadnárodní úroveň. Konečná verze SZP se dala přirovnat k zemědělským politikám ve Francii či Německu přenesenou na nadnárodní úroveň. Jednalo se o silně protekcionistickou politiku, která podporovala produkci. Skutečné dopady tohoto pojetí se projevovaly postupně v dalších letech. [1]

1.2 *Mansholtův plán*

Původní zásady a na ně navazující opatření neměly být konečné, pouze byly nastaveny jako výchozí. Komise předpokládala, že do budoucna bude nutné provést reformu zemědělství a přestavit SZP do finální koncepce. Toto se mělo uskutečnit, až bude dokončena stabilizace venkova a zajištěna dostatečná produkce. Díky této představě pověřila Rada v roce 1967 Komisi vypracováním analytického materiálu o evropském zemědělství. Tato zpráva měla zahrnovat také řešení dlouhodobé nadprodukce mléka, cukru a pšenice a navrhnout první reformy SZP. Celý plán je pojmenován po tehdejší komisaři pro zemědělství Siccom Mansholtem. [2]

První návrh s názvem Zemědělství 1980 byl předložen v prosinci 1968 a zahrnoval předpoklad pro zastavení růstu společných cen a jejich částečné nahrazení přímými dotacemi. Zároveň měly být upraveny podmínky pro odchod zemědělců do důchodu, zavedení programů asistence a využití dalších nástrojů na individuální podporu zemědělců.

Hlavním cílem zveřejnění Mansholtova plánu bylo vyvolat zájem o tuto problematiku a začít diskuzi, které by se zúčastnily Rada, Evropský parlament a především také zájmové skupiny. Prvotní účel bohužel nedosáhl požadované reakce především ze strany zájmových skupin. Ty ihned začaly negativně vystupovat proti této reformě a snažily se o zachování původních poměrů v zemědělství.

Velkému nesouladu v přijetí zemědělské reformy nepomohlo ani přistoupení nejnovějších členů Velké Británie, Irsko a Dánsko. I když si ES stanovilo určité priority po summitu v Haagu v roce 1969, stala se reforma opět velmi diskutovaným tématem. Hlavním důvodem bylo, že Velká Británie uplatňovala odlišný způsob podpory zemědělství. Členství ve Společenství také představoval pro Británii velkou hrozbu především díky členským příspěvkům. Představa, že bude muset přispívat vysokými podíly do rozpočtu a zároveň výrazně vzrostou ceny potravin na britském trhu, se Británii nezamlouvala. Proto se přidala k odpůrcům SZP, kam patřily vlády států přispívajících do rozpočtu ES nejvýznamnější měrou a Komise.

Vlivu Velké Británie chtěl využít pro své jednání a podporu reformy právě jeho vyhotovitel Mansholt. Snažil se přesvědčit Velkou Británii, aby tato reformní opatření podmínila její vstup do Společenství. Británie toho však nevyužila. Hlavním důvodem bylo, že její vstup již byl dvakrát vetován a požadovala pouze dílčí kompenzace v podobě rozložení svého příspěvku do rozpočtu ES.

Díky velkému množství odpůrců, jak ze strany zájmových skupin tak členských států, nebyl plán přijat. Přesto dal podnět k zahájení reformy zemědělství. Bylo tak uskutečněno ještě před rokem 1973, tedy před realizací prvního rozšíření. Jelikož se Rada obávala britských nároků a obstrukcí začala projednávat novou verzi reformy tzv. miniplánu a to i přesto, že čelila různým demonstracím ze strany farmářských zájmových skupin.

Rada se nakonec shodla na přijetí tří základních směrnic, které se týkaly modernizace, odchodu do důchodu a poradenství. I přesto, že celková reforma nebyla v takovém rozsahu, v jakém byla plánovaná a nedosáhla požadovaného původního cíle, zaznamenalo to ve SZP určitý posun vpřed. Přijetí posílilo výdaje na restrukturalizaci a přímé podpory, ale stále se nepodařilo zastavit zvyšování finančních prostředků plynoucích do zemědělství. [2]

Vzhledem k neustálému růstu výdajů na SZP v 70. a 80. letech byly zaznamenány reformní snahy, které se snažily zvrátit tento stav. Důvod vzniku SZP, tedy nedostatečná výroba a s ní spojená neschopnost samozásobení, byl velmi rychle odstraněn a nastala doba zvyšování produkce. Díky tomu se stalo společenství jedním z největších exportérů zemědělské produkce. Vzhledem k naplňování základních cílů přestala mít význam původní verze SZP. [3]

1.3 McSharryho reforma

Na konci 80. let se začalo mluvit o liberalizaci světového obchodu v rámci Uruguayského kola rozhovorů GATT, která probíhala v letech 1986 až 1994. Díky liberalizaci byly jasně vidět některé zastaralosti v opatřeních SZP a musela se začít postupně upravovat a reformovat.

V roce 1992 byla přijatá reforma, která společně s liberalizací světového obchodu se zásadně projevil na koncepci SZP. V tomto případě můžeme poukázat na řadu podnětů, které měly vliv na vznik reformy. Můžeme hovořit o vnitřních a vnějších příčinách. Vnitřní faktor byl především růst finančních požadavků SZP. Vnější podnětem byla jednání mezi ES, USA a GATT, ve kterých se projednávaly rozdíly mezi cenovými hladinami ES a světovými potravinovými trhy. Dalším vnějším faktorem bylo sjednocení Německa a navázání jednání s dalšími zeměmi.

Dalšími vedlejšími vnitřními faktory byl začínající zájem producentů o kvalitu potravin. Mezi veřejností se začínalo mluvit o zvýšeném používání hnojiv a hormonálních prostředků. Tyto informace měly značný vliv na zlepšení kvality produkce potravin a rozvoj venkova bez zmíněných negativních faktorů. Posledním faktorem pro vznik reformy bylo zapomenutí

původního účelu SZP. Tato politika byla založena jako sociální program stability zemědělské komunity. Financování SZP byly vynakládány místo na potřeby pro zemědělce z větší části na vývozní dotace. [2]

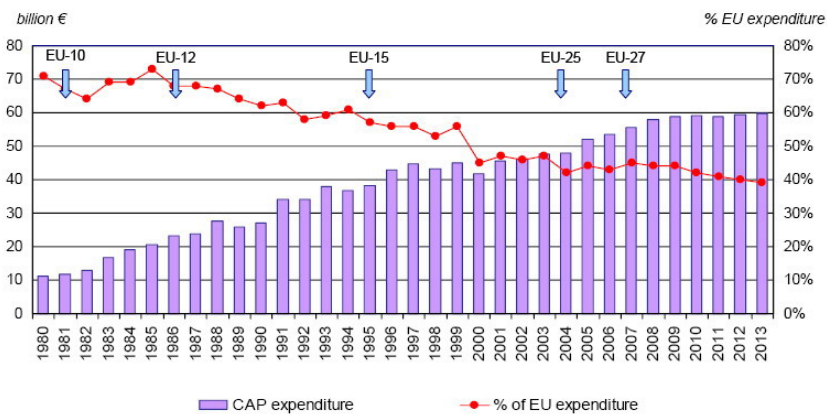
Tato reforma způsobila kompromis mezi závazkem snížení cenových dotací a potřebou udržet přiměřené příjmy zemědělců. Tento nový mechanismus redukoval dotace, které byly vázané na velikost výroby a zároveň vyzdvihl význam dotací a podpor týkající se výrobních faktorů. Ty nezávisle na objemu produkce mířily přímo k výrobcí. Pro pěstitele obilovin bylo nutné splnit podmínku ponechání části orné půdy ladem, aby dostali podporu ze SZP. Hlavní dvě oblasti, které reforma ovlivnila, byly právě pěstování obilovin a chov dobytka. Tyto sektory byly známé především nejvyššími náklady a díky této reformě došlo ke stabilizaci výdajů SZP. Reforma však znamenala pouze první krok v dlouhodobějším procesu. [1], [4]

1.4 Agenda 2000

I po proběhlé McSharryho reformě z roku 1992 byly výdaje na Společnou zemědělskou politiku extrémně vysoké a dosahovaly výše kolem 40 miliard EUR, což bylo přibližně 60% evropského rozpočtu, jak přehledně ukazuje obr. č. 1. Evropská komise představila v červenci roku 1997 komplexní materiál Agenda 2000 – Za silnější a širší Evropu. V této analýze bylo označeno 5 hlavních oblastí, ve kterých bude nutné uskutečnit reformy, tedy i v zemědělství. Oproti reformě v roce 1992, která se zaměřovala spíše na podporu zajištění odpovídající životní úrovně osob žijících na venkově, zde byla hlavně zdůrazněna potřeba rozvoje venkova. Dále upozornila na nutnost zvýšit konkurenceschopnost potravin a jejich zdravotní nezávadnost.

Přijetí reformy způsobilo přiblížení unijních cen cenám světovým, a tudíž došlo ke snížení intervenčních cen a zároveň se snížila úroveň exportních podpor. Náhradou za snížení intervenčních cen bylo odpovídající zvýšení kompenzačních plateb. I přesto se jednalo spíše o pokračování a důslednější realizování závěrů přijatých v roce 1992. [3], [4]

CAP expenditure in the total EU expenditure (in current prices)

Obrázek 1 Přehled výdajů do SZP od roku 1980 do roku 2013

Zdroj: [5]

1.5 Mid-term Review

Návrh komise z roku 2003 je pokračování Agendy 2000, tedy spíše snaha o prosazení neschválených bodů z této reformy. Důvodem bylo dokončit oddělení podpory od produkce. Fischlerova reforma dosáhla toho, že podpory, které byly poskytovány na výrobek, přešly na podpory poskytované přímo výrobcí, dále se zaměřily na ochranu životního prostředí, kvalitu a bezpečnost potravin a pohodlí zvířat. Zjednodušeně řečeno, zemědělský producent se má díky reformám začít více zaměřovat ve svém rozhodování na signály z trhu a sledovat požadavky spotřebitelů. Zemědělci by neměli produkovat výrobky, o něž není zájem, nebo se nedají na trhu uplatnit. [1], [3]

Fischlerova reforma se zaměřila na tyto okruhy:

1. *Odstranění vazby na produkci (decoupling) - odstranění vazby podpor na zemědělskou produkci zavedením jednotné platby na farmu, což v praxi znamená, že zemědělský výrobce získává jednu platbu namísto několika plateb.*
2. *Respektování standardů na úrovni farmy (cross – compliance) – základem jsou definované zákonné požadavky na hospodaření (veřejné zdraví, zdraví zvířat a*

rostlin, životní prostředí, řádné zacházení se zvířaty) a dobré zemědělské a ekologické podmínky.

3. *Modulace – jedná se o přesun přímých podpor zemědělcům na rozvoj venkova.*
4. *Finanční disciplína (degresivita) – degresivita měla být uplatňována u farem s platbami nad 5 000 EUR. Farmy s platbami do 5 000 EUR byly z tohoto opatření vyjmuty.*
5. *Rozvoj venkova – podpora těchto oblastí: kvalita potravin, welfare, nové technologie pro zpracování potravin. Dále budou podporováni mladí farmáři, malí zpracovatelé, programy kvality potravin, skupiny producentů (do 70 % nákladů). Rovněž budou poskytovány podpory pro zavedení standardů na farmách a účasti na tzv. poradenském systému.*
6. *Poradenský systém (audit farem) – smyslem zavedení zemědělského poradenského systému je pomáhat zemědělským producentům při aplikaci standardů v agroenvironmentální oblasti, v oblasti kvality a bezpečnosti potravin a pohody zvířat (cross - compliance).*
7. *Rozdělení Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu pro zemědělství (EAGGF) na Evropský zemědělský záruční fond (EAGRD - pro přímé platby) a na Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD).[1]*

1.6 Kontrola funkčnosti SZP (Health Check)

Poslední změny v zemědělské oblasti byly v rámci kontroly funkčnosti SZP. V rámci revize byly definovány nové výzvy pro zemědělství (řízení rizik, klimatická změna, biopaliva, voda, biologická rozmanitost), které byly podpořeny i v rámci Evropského plánu hospodářské obnovy schváleného v roce 2009.

Dne 20. listopadu 2008 dosáhly členské státy dohody nad kompromisním návrhem změn v SZP. Členské státy EU se shodly na:

- *sazbě povinné modulace stanovené na 10% (5 nyní + 5 dodatečných) od roku 2013;*
- *úplném vyloučení zemědělských podniků s platbou od 100 000 EUR do 300 000 EUR;*
- *dodatečné progresivní modulaci u podniků s platbou nad 300 000 EUR ve výši 4%;*

- *míře financování modulovaných prostředků ze zdrojů EU - příspěvku EU 75% u základní sazby; příspěvku EU 90% v regionech konvergence (tj. celá ČR mimo Prahy);*
- *rozšíření podpory citlivých oblastí zemědělství - stropu pro vázané platby pro vybrané citlivé sektory do výše 3,5%.[1]*

Možnosti financování opatření v rámci programu rozvoje venkova z dodatečně modulovaných prostředků se týkají řešení tzv. nových výzev k financování z dodatečně modulovaných prostředků. Jedná se o opatření související s adaptací na klimatickou změnu, obnovitelnými zdroji, managementem vodních zdrojů, biodiverzitou, sektorem mléka a inovativními přístupy. [1]

1.7 Společná zemědělská politika po roce 2013

V rámci nastávajícího nového programovacího období schválil Evropský parlament na konci listopadu 2013 dohodu o pěti legislativních aktech, které reformují SZP EU. SZP bude klást po roce 2013 větší důraz na ochranu životního prostředí, chce zajistit spravedlivější rozdělení fondů EU a pomoci zemědělcům s nesnázemi trhu. Tyto body jsou již uskutečňována v rámci programu Evropa 2020.

Mezi hlavní části „nové“ Společné zemědělské politiky patří tzv. ozelenění přímých plateb. Tedy celkově až 30% finančních prostředků může zemědělec obdržet díky podpory příjmů a dále byla plocha oblastí s ekologickým zájmem stanovena na minimálně 5% orné půdy. Do ekologických ploch si mohou zemědělci započítat i proteinové plodiny.

Dalším důležitým bodem reformy je rovněž tzv. zastropování přímých plateb, což znamená menší příjmy z dotací pro velké podniky, které zůstává na dobrovolném základu členských zemí. V tomto případě je to dobrá zpráva především pro menší zemědělce. Mezi další výhody patří určitě podpora mladých farmářů do 40 let, kteří již mají nárok na vyšší přímé platby a to až o 25%. [5]

Velkou částí v programu Evropa 2020 má Rozvoj venkova (dále RV). V souladu se strategií byly na období 2014–2020 stanoveny tři dlouhodobé strategické cíle politiky rozvoje venkova EU:

- zvyšovat konkurenceschopnost zemědělství,
- zajišťovat udržitelné hospodaření s přírodními zdroji a opatření v oblasti klimatu
- dosáhnout vyváženého územního rozvoje venkovských hospodářství a komunit, včetně vytváření a zachování pracovních míst.

Největší změny v rámci nové reformy z roku 2013 pro rozvoj venkova jsou především zlepšení strategického přístupu k vytváření programu rozvoje venkova, dále je tu zúžené pojetí politiky RV, snaha o zjednodušení pravidel a posílení veškerých opatření v oblasti RV.

Nová reforma SZP začala platit k 1. 1. 2015 a její první výsledky tedy ještě nejsou známy. Jelikož se většina programů a cílů bude plnit průběžně, konečné výsledky budou známy až na konci programovacího období v roce 2020. [6]

2. Instituce společné zemědělské politiky

Společnou zemědělskou politiku utváří několik institucí, které dohlížejí na chod této politiky a zároveň stanovují právní úpravu SZP.

Hlavní orgán, který patří pod Evropskou komisi, se nazývá Generální ředitelství Evropské komise pro zemědělství. Mezi jeho hlavní činnosti patří implementace zemědělské politiky a spolupráce s ostatními generálními ředitelstvími, které se zabývají Programem rozvoje venkova. Vedením je pověřen generální ředitel. V současné době je generálním ředitelem Polák Jerzy Bogdan Plewa. [7]

Další orgán, Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova, sdružuje zástupce Evropského parlamentu. Výbor se zajímá především o fungování a rozvoj SZP, další jeho činností je např. snaha o zlepšování kvality potravin a právní úprava, která se týká chovu zvířat. [8]

Rada pro zemědělství a rybolov (Agriculture and Fisheries Council) je jedním z orgánů Rady EU. Mezi její členy patří především ministři zemědělství a rybolovu členských států a Evropští komisaři, kteří jsou odpovědní za zemědělství a rozvoj venkova, rybolov a námořní záležitosti. Mezi její hlavní činnosti patří regulace trhů, organizace produkce, financování SZP, pravidla hospodářské soutěže nebo výše intervenčních cen. Pravidelné schůzky Rady se konají vždy jednou měsíčně a rozhoduje se kvalifikovanou většinou. [9]

Vedle hlavních institucí EU, které mají vliv na SZP jako na celek a starají se o její celkové fungování a legislativu, existují také zájmové organizace a skupiny, které mají na tuto politiku vliv. Můžeme zde zařadit dvě hlavní organizace a to Výbor zemědělských organizací v Evropském společenství (Committee of Professional Agricultural Organisations - COPA) a Konfederace potravinářského a nápojového průmyslu (Confédération des Industries Agro - Alimentaires de l'EU – CIAA). Tyto dvě organizace se zabývají právy, zájmy farmářů, prezentací jejich názorů a požadavků a jejich přetlumočení politikům EU. Samotná zemědělská družstva vytvořila svoji organizaci – Generální výbor pro zemědělskou spolupráci v Evropské unii. Jistou roli v SZP má Evropský soudní dvůr, který se stará o správné vyložení právních předpisů a Evropský účetní dvůr dohlížející na spravedlivé fungování systému dotací. [10]

V České republice má na starosti správu a provádění této politiky Ministerstvo zemědělství ve spolupráci se Státním zemědělským intervenčním fondem. Především jsou zodpovědné za opatření společných organizací trhů EU, přímé platby, národní doplňkové platby, programy strukturální podpory a programy rozvoje venkova.

Státní zemědělský intervenční fond (dále SZIF) má velkou úlohu ve správě dotací a financí, které plynou z EU do českého zemědělství. Více informací bude zmíněno níže, kde se práce bude zabývat dotační politikou. [11]

České zájmy hájí v Bruselu Stálé zastoupení, které propojuje českou administrativu a unijní orgány. Členové Stálého zastoupení jednají na zasedáních 150 pracovních skupin, kterých v průběhu šesti měsíců bývá přes dva tisíce. Hlavními úkoly tohoto zastoupení jsou především zastupovat zájmy ČR v orgánech a institucích EU, dále podílet se na komunikaci mezi orgány státní správy ČR a institucemi EU, rozšiřovat povědomí o ČR v EU, posilování pozice ČR na zasedáních a struktuře EU a jejích orgánech a informovat vládu ČR o krocích, které bude EU uskutečňovat. Co se týká zemědělství, existuje tu spolupráce při zajišťování a čerpání prostředků pro projekty ČR v rámci strukturálních a regionálních fondů. Zároveň má za úkol dohlížet na přípravu expertních misí v ČR a prezentaci zemědělských výrobků v EU. [12]

3. Financování SZP

Velmi důležitou otázkou nejenom národní, ale i nadnárodní je rozdělení finančních prostředků. V této kapitole se práce zabývá rozpočtem EU, jejím složením a výdaji na SZP.

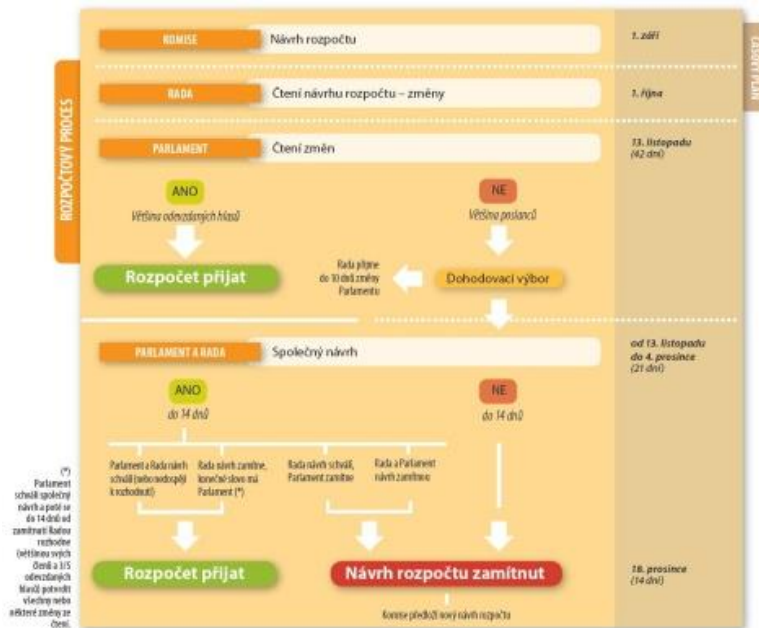
3.1 Rozpočet EU

Rozpočet EU se od národních rozpočtů liší především jeho složením. Díky tomu, že neobsahuje výdaje na sociální politiku (sociální dávky, důchody, lékařskou péči apod.) je zdaleka nižší než národní rozpočty. Velikost rozpočtu je dána zásobami vlastních zdrojů Evropské unie a musí být respektován při tvorbě víceletého finančního rámce i při přijímání ročních rozpočtů. [13]

Rozpočet se sestavuje jednou ročně a musí respektovat limity dohodnuté v příslušném finančním rámci. První rámec byl vytvořen na období 1988 – 1992. V minulých obdobích se často stávalo, že výdaje nebyly plně kryty příjmy. Hlavním důvodem byly především výdaje na Společnou zemědělskou politiku a zvyšující se výdaje na strukturální fondy. Tyto problémy dohromady se zhoršenou politickou a institucionální rovnováhou systému financování Společenství vedlo k rozpočtovým krizím.

Důležitým krokem bylo zavedení tzv. víceletých finančních rámců. Tato dohoda stanovuje na několik let závazné limity a na základě nich jsou schvalovány jednotlivé roční rozpočty. Víceletý finanční rámec není klasický rozpočet. Je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody. První víceletý plán byl schválen na pět let a od roku 1993 je sestavován již na sedmiletá období.

Po přijetí Lisabonské smlouvy se stalo sestavení víceletého finančního rámce součástí primárního práva a jeho sestavení je možné na min. 5 let. Rozhodování o rozpočtu má na starosti společně Komise, Rada a Evropský Parlament. Nejdříve je předložen Komisí návrh k posouzení. Schválení rámce má na starosti Rada a jejím nařízením je také přijat. Evropský parlament musí dát souhlas k přijetí rámce, pro něhož je nutný hlas většiny všech poslanců a 3/5 hlasů přítomných poslanců.

Obrázek 2 Proces schvalování ročního rozpočtu zdroj: [14]

Proces schvalování ročního rozpočtu zobrazuje obrázek č. 2. Tento princip platí od přijetí Lisabonské smlouvy dodnes. [14]

3.1.1 Příjmy rozpočtu EU

Mezi zdroje příjmů EU patří příspěvky od členských zemí, dovozní cla na výrobky ze zemí mimo EU a pokuty uložené podnikům. Rozpočet EU podporuje růst a vytváření pracovních míst. V rámci politiky soudržnosti jsou financovány investice k překlenutí ekonomických rozdílů mezi zeměmi a regiony EU. To také pomáhá rozvíjet venkovské oblasti v Evropě. [15]

Příjmy do rozpočtu Evropské unie se rozdělují na vlastní a další zdroje. Mezi vlastní zdroje se zahrnuje:

1. Tradiční vlastní zdroje, mezi které patří clo a poplatky z produkce cukru v Unii. Členské státy si mohou z vybraných částek ponechat 25%,

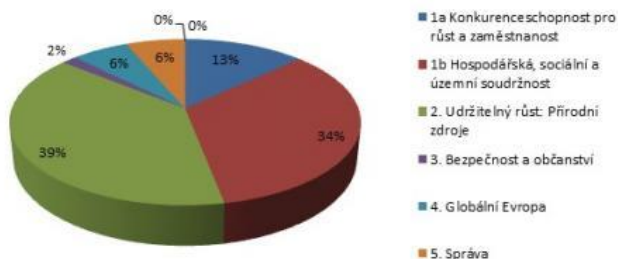
2. Zdroj založený na DPH – ze základu DPH každého členského státu se vybírá jednotná sazba ve výši 0,30%,
3. Zdroj vycházející z hrubého národního důchodu (dále jen HND) – je brán z HND členského státu jednotný procentní podíl, tato složka vyvažuje příjmy a výdaje. [16]

Další zdroje jsou takové, které nelez považovat za hlavní zdroje. Jejich podíl na celkové částce příjmů je zanedbatelný. Je možno sem zahrnout přebytky z předcházejícího roku, příjmy z administrativních operací institucí, pokuty, úroky z opožděných splátek, příjmy od nečlenských států například v oblasti vědy a výzkumu a daně, které odvádí zaměstnanci EU ze svých platů. [10]

3.1.2 Výdaje rozpočtu EU

Výdaje rozpočtu EU jsou odrazem aktuálních výzev a priorit, které si Unie v daném období stanovila. Největší součástí rozpočtu je každoročně zemědělství a životní prostředí. V poslední době má velký význam v rozpočtu také regionální politika a rozvoj venkova. Pro novou finanční perspektivu 2014 – 2020 jsou výdaje rozděleny do šesti okruhů: Inteligentní růst podporující začlenění, udržitelný růst: přírodní zdroje, bezpečnost a občanství, globální Evropa, správa a vyrovnací náhrady. Vyrovnávací náhrady jsou určené pro nově přichozí státy. V současné době jsou součástí díky přístupu Chorvatska v roce 2013, aby v prvních letech nového finančního rámce nepřispíval do evropského rozpočtu více, než z něj přijímal. Veškeré výdaje nového finančního rámce ukazuje obrázek č. 3. [17]

Víceletý finanční rámec 2014-2020 podle kategorií výdajů

Obrázek 3 Víceletý finanční rámec 2014 - 2020 podle kategorií výdajů
zdroj: [17]

3.2 Výdaje na SZP

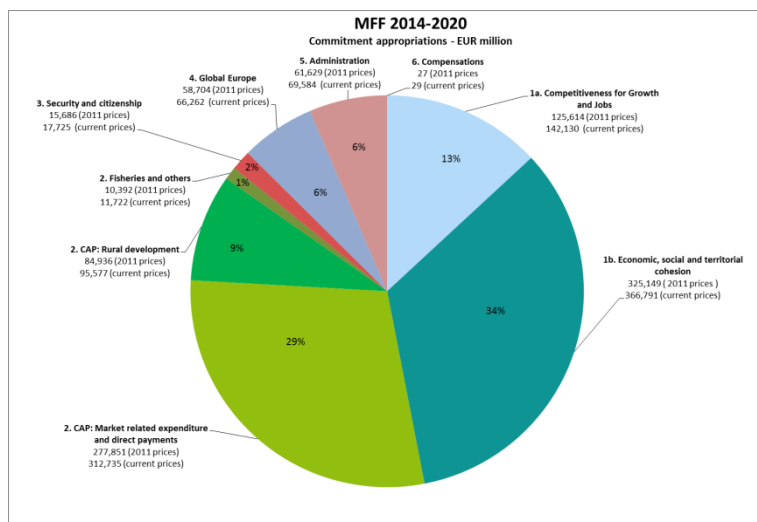
Stejně jako se vyvíjela Společná zemědělská politika, se rozvíjelo i její financování. Po vzniku SZP v roce 1962 byl vybudován Evropský zemědělský orientační a záruční fond (dále EZOZF). Následně v roce 1964 byl EZOZF rozdělen do dvou částí – záruční a orientační sekce, které byly řízeny rozdílnými pravidly. Důležitější záruční sekce financovala výdaje plynoucí z provádění tržní a cenové politiky. Závislost těchto výdajů je na četných proměnných, jako jsou změny v oblastech klimatu či zdraví, mezinárodní ceny nebo vývoj poptávky – tedy jsou velmi těžko předvídatelné. Díky tomuto faktoru byly během rozpočtového roku upravovány pomocí opravných nebo dodatečných rozpočtů, aby bylo dosaženo jejich přizpůsobení skutečným potřebám. Na rozdíl od záruční sekce byla orientační sekce spolufinancována. Veškeré tyto prostředky byly použity na financování strukturální politiky a politiky rozvoje venkova. [3]

Veliký růst výdajů na SZP v roce 1988 měl za následek přísnou rozpočtovou kázeň, kterou byly přerozdělovány prostředky. Finanční rámec byl přepracován po zasedání Evropské rady v Edinburghu a po přijetí Maastrichtské smlouvy v roce 1992. Dohoda z roku 1988 o rozpočtové kázi byla nahrazena dohodou na období 1993 – 1999. Ve skutečnosti tato dohoda převzala zásady z roku 1988 a zároveň vylepšila postavení Evropského parlamentu

v oblasti povinných výdajů záruční sekce EZOZF. Bylo také rozhodnuto, že se rozpočtová kázeň vztahuje na všechny společné politiky unie.

Víceletý finanční rámec 2007 – 2013 byl schválen roku 2006. Tento program obsahuje část „zachování a správa přírodních zdrojů“, které v sobě nese zemědělský rozpočet a rozpočet na rozvoj venkova, životního prostředí a rybolovu v celkové hodnotě 413 miliard EUR, což bylo 42,3% celkového rozpočtu EU. Součástí jednání o finančním rámci pro období 2007 – 2013 byla i kontrola financování SZP. EZOZF byl rozdělen na dva samostatné fondy a to Evropský zemědělský záruční fond (EZZF), který slouží k financování intervenčních zásahů na trhu a podpory příjmu. Druhý fond se nazývá Evropský fond pro rozvoj venkova (EZFRV), který jak už název napovídá je určen pro méně rozvinuté regiony.

Nový finanční rámec začal platit 1. 1. 2015. Stanovil celkový rozpočet pro SZP ve výši 373,17 miliard EUR tedy 38,9% z celkové rozpočtu EU-28, jak ukazuje obrázek číslo 4. Z této částky představuje 8,8% program rozvoje venkova. Snaha o snížení výdajů v rámci rozpočtu EU se daří i nadále a již dnes se předpokládá, že v roce 2020 dojde k dalšímu snížení přibližně o 4%. [18]

Obrázek 4 Finanční rámec 2014 – 2020
zdroj:[19]

3.3 Evropský zemědělský záruční fond

Evropský zemědělský záruční fond (dále EZZF) je v kompetenci řízení sdíleného, to znamená společné řízení mezi členskými státy a Evropskou komisí. Z tohoto fondu jsou financovány především náhrady při vývozu zemědělských produktů do třetích zemí, intervenční opatření zaměřená na regulaci zemědělských trhů a přímé platby zemědělcům. EZZF také podporuje finančně některé informační a propagační opatření ve prospěch zemědělských produktů na vnitřním trhu, nebo programy na podporu konzumace ovoce ve školách.

Evropská komise poskytuje členským státům prostředky z rozpočtu ve formě měsíčních plateb. Každý členský stát zasílá Komisi výkaz výdajů a informací o použití peněz z prostředků fondu. Pokud některé finanční prostředky nebyly používány v rámci pravidel Společenství, může Komise rozhodnout o sankcích. Většinou se jedná o pozastavení nebo snížení plateb z fondu. Každý měsíc musí Komise předkládat Radě a Evropskému parlamentu zprávu o vývoji výdajů, podle původního rozpočtu stanoveného na začátku rozpočtového roku.[20]

3.4 Evropský fond pro rozvoj venkova

Z Evropského fondu pro rozvoj venkova (dále EFRV), jsou především financovány programy rozvoje venkova prováděné v souladu s nařízením Rady. Zde je již financování založeno na ročních splátkách v podobě předběžného financování, průběžných plateb a plateb zůstatku.

Fond pomáhá zlepšovat především konkurenceschopnost odvětví zemědělství a lesnictví, životní prostředí a stav krajiny, také kvalitu života ve venkovských oblastech a podporu diverzifikace venkovského hospodářství.

Pomoc fondu doplňuje národní, regionální a místní opatření, která přispívají k plnění priorit Společenství. Komise a členské státy také dbají na soudržnost a slučitelnost fondu s ostatními podpůrnými opatřeními Společenství.

Každý členský stát vypracuje národní strategický plán v souladu se strategickými směry, které byly přijaty Společenstvím. Následně, než představí svůj plán rozvoje venkova, každý členský stát předloží svůj národní strategický plán Komisi. Národní strategický plán se vztahuje na období sedmiletého finančního rámce. Strategický plán většinou obsahuje tyto body:

- hodnocení hospodářské a sociální situace, stavu životního prostředí a potenciálu pro rozvoj;
- strategii přijatou pro společnou akci Společenství a členského státu v souladu se strategickými směry Společenství;
- tematické a územní priority;
- seznam programů pro rozvoj venkova, kterými se provádí národní strategický plán, a orientační částku přidělenou z EZFRV pro každý program;
- prostředky k zajištění koordinace s ostatními nástroji společné zemědělské politiky, EFRR, ESF, Fondem soudržnosti, Evropským rybářským fondem a Evropskou investiční bankou;
- v případě potřeby rozpočet pro dosažení konvergenčního cíle
- popis opatření a uvedení částky vyčleněné pro vytvoření vnitrostátní sítě v oblasti venkova, která sdružuje organizace a správní orgány působící v oblasti rozvoje venkova.[20]

4. Dotační politika Evropské unie

Podpora českého zemědělství ze strany EU začala daleko dříve než před rokem 2004. Přesně v roce 1998, kdy také začala přístupová jednání. Bylo zde mnoho věcí, které musely projít značnou obnovou. Proto Ministerstvo zemědělství vypracovalo Koncepti agrární politiky.

Koncepce se skládala ze čtyř hlavních pilířů zemědělské ekonomiky. První z nich byla regulace trhu a podpora příjmů, který se zabýval především zlepšením agrárního obchodu, zvýšením přímých podpor zemědělců a také podporou pro všechny zemědělské podniky na trhu a pro podniky ve znevýhodněných oblastech. Druhý pilíř environmentálních opatření podporoval péči o ornou půdu a zabýval se také otázkami ekologického zemědělství. Další bod je modernizace a transformace zemědělství jako samotného. V tom je zahrnuto dokončení privatizací zemědělských podniků, celková modernizace zemědělských podniků a rozvoj agrárního trhu. Poslední pilíř obecné služby a příprava na vstup do EU poukazoval na nutnou změnu organizační struktury zemědělství a rozvoj veškerých institucí, které se zemědělstvím spolupracovaly.

Jak již bylo zmíněno, koncepce se snažila podporovat zemědělské subjekty. Finanční pomoc zde působila přímo přes Ministerstvo zemědělství ČR a měla různé podoby např. bezúročné půjčky, výkup komodit, legislativní opatření apod. Dva roky před vstupem do EU se čeští zemědělci začínali připravovat na budoucí změnu a postupně, krom stávajících podpor, začínali využívat i předvstupní pomoci.

Pro země, které žádaly o členství, byly vybudovány tzv. předvstupní programy. Jejich hlavním cílem bylo zajistit bezproblémový vstup do EU a zaučit jak občany, tak i úředníky do systému čerpání podpor z EU. Celkem byly sestaveny tři předvstupní programy – Phare, ISPA a SAPARD. Poslední zmiňovaný byl speciálně založený pro zemědělský sektor. Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development, v češtině Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova byl schválen v roce 2000. Doba jeho trvání byla speciálně určena pro programovací období 2000 – 2006. Díky programu SAPARD mohli zemědělci žádat o dotace na investice do zemědělského majetku a inovací.

Česká republika zahájila čerpání z tohoto programu v roce 2002. Stanovení jednotlivých prioritních oblastí došlo v rámci programového dokumentu Plán rozvoje zemědělství a venkova České republiky na období 2000 – 2006. První prioritou bylo zvyšování konkurenceschopnosti zemědělství a potravinářství. Šlo především o pomoc při financování investic do zemědělských budov a technologií, marketingu a kontrolování kvality potravin. Nezapomínalo se ani na rozvoj venkovských oblastí, které zahrnovala druhá priorita. Celkově se jednalo o trvale udržitelný rozvoj venkovských oblastí a byla určena k financování infrastruktury a podpoře různorodosti hospodářských činností. Poslední prioritní částí se stala odborná pomoc, především byl důraz kladen na profesní vzdělávání. K ukončení programu SAPARD došlo 30. listopadu 2005, kdy byly veškeré finanční prostředky určené pro ČR vyčerpány. Žádný členský stát nevyčerpal veškeré finanční prostředky ze zdrojů krom České republiky. Celkově bylo pro ČR vyplaceno 3,9 mld. Kč na 1 495 projektů.

Všechny zmíněné priority byly velmi důležité pro budoucí rozvoj zemědělského sektoru a dokázaly i částečně pomoci zemědělcům se připravit na změny, které se vstupu do EU týkaly. Bylo zde hodně zemědělců, kteří řečené výhody využili a právě díky dotacím opravili budovy, získali potřebné technologie nebo jinak podpořili své podnikání. Byli zde však i tací, kteří těchto podpor nevyužili z mnoha důvodů. Ať už to bylo malou informovaností, chybami v podávání žádostí a velmi často také v nezájmu o zjišťování potřebných informací o podávání žádostí. Velkou roli také hrálo věkové složení zemědělců. Většina z nich byla v tu dobu již ve starším věku. Tito lidé nejsou často ochotni nebo z časových důvodů ani nechtějí hledat nové informace a zúčastnit se školení a seminářů pro ně určených. Díky tomu se nedozvědí potřebné informace a rady, které jsou pro získání podpor důležité. V dnešní době naopak mladí zemědělci se snaží co nejvíce využívat všech výhod, které podpory přináší a snaží se co nejvíce shánět informace a orientovat se v dotačních možnostech.

Další program Phare byl založen v roce 1989 nejdříve jenom pro podporu reforem politických systémů a ekonomické restrukturalizace pro Polsko a Maďarsko. Postupně z něho však mohly čerpat i zbývající kandidátské země. Zaměřoval se především na pomoc státům přejít od centrálně plánovaného k tržnímu hospodářství. Poslední program ISPA neboli Nástroj pro strukturální předvstupní politiku, byl zřízen v roce 2000 jako podpora

investičním projektům přispívajících ke zlepšení infrastruktury životního prostředí a dopravních sítí.

Díky vstupu do EU v roce 2004 musela Česká republika stejně jako ostatní členské státy zřídit platební agenturu, která měla spravovat finanční prostředky poskytované v rámci SZP. Nejdříve měly být pro tento účel vytvořeny dvě samostatné zemědělské agentury. SZIF, neboli státní zemědělský intervenční fond, měl uskutečňovat platby v rámci společných organizací trhu, poskytovat exportní subvence, řídit vývozní a dovozní licence a systém produkčních kvót a v neposlední řadě vybírání finančních dávek z výroby cukru. Druhá platební agentura APA (Agrární platební agentura), která měla patřit přímo pod ministerstvo zemědělství, se měla zabývat přerozdělováním prostředků EU ze záruční sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu a provádět operační kontrolní systém (IACS). APA měla působit především jako platební jednotka, tedy provádět platby dle pokynů Ministerstva financí ČR, dále také uskutečňovat operační program Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství, který patřil do orientační sekce již zmíněného fondu. Nakonec v roce 2003 se rozhodlo o spojení těchto dvou platebních agentur a o rok později byla udělena akreditace Státnímu zemědělskému intervenčnímu fondu, která stvrzovala jeho postavení jako platební agentury. Tato platební agentura se tak stala jediným prostředníkem finanční podpory, ze které byly přerozdělovány prostředky v rámci opatření SZP. [10]

4.1 Nástroje dotační politiky

K zásadní změně došlo v systému dotací a podpor, jak ukazuje tabulka č. 1. Dotace jsou rozděleny podle jejich účelu do pěti základních skupin.

Tabulka 1 Rozdělení podpor v rámci SZP

1. Přímé platby	2. Podpory v rámci strukturální politiky	3. Národní podpory	4. Podpory tržních cen
jednotná platba na plochu	OP Rozvoj venkova		
doplňkové přímé platby	Plán rozvoje venkova		
ostatní přímé platby	program SAPARD		

Zdroj:[10]

4.1.1 Přímé platby

Přímé platby jsou základní a z hlediska objemu finančních prostředků největší podporou, kterou zemědělci mohou získat a na kterou mají při splnění podmínek získání žádosti automatický nárok. V roce 2004 byly přímé platby děleny na:

- Jednotná platba na plochu

Jednotná platba na plochu (Single Area Payment Scheme – dále jen SAPS) je režim, který znázorňuje velmi jednoduchý systém vyplácení přímých plateb zemědělci. Místo toho aby se vyplácelo několik jednotlivých plateb za různé druhy plodin, vyplácí se pouze jediná platba a to podle rozlohy plochy. Tato půda musí splňovat všechna kritéria pro získání SAPS jako jsou např. orná půda, travní porost, vinice, chmelnice, zelinářské kultury, ovocný sad či školka a jiné. Jedná se tedy o výpočet přímých plateb z celkové výměry zemědělské půdy, ne z velikosti produkce. Takto vyplácené přímé platby se týkají pouze nově příchozích členů po roce 2004 a není povinný. Jediné země, které se tohoto systému zřekly, jsou Slovinsko a Malta, ostatní ho plně využívají.

Nejdříve bylo nastaveno čerpání zjednodušeného systému maximálně na pět let (3 roky s možností dvojího prodloužení o jeden rok). Česká republika tedy měla ukončit tento režim jednotné platby na plochu do konce roku 2008 a od následujícího roku přejít a implementovat tzv. jednotnou platbu na podnik (Single Payment Scheme – dále jen SPS). V rámci jednání nových členských států s Evropskou komisí bylo však rozhodnuto udržet tento systém a prodloužit ho až do roku 2013. V tomto systému je však jeden výrazný problém a ten je ve výši přímých plateb. Oproti původním členským státům EU-15 nové státy nedostávají plnou výši finančních prostředků. Postupné zavádění přímých plateb začínalo pro rok 2004 na 25% z průměru EU. Dále se tyto platby zvyšovaly o 5% do roku 2007 a poté až o 10% do roku 2013 kde se dostali již na plných 100% - tedy průměr EU. V ostatních členských státech se podíl naopak snižoval, a to především proto, aby bylo dosaženo snižování výdajů na zemědělství v rámci EU.

Žádost o platbu SAPS se podává vždy jednou ročně a žadatelem může být jak právnická tak fyzická osoba, která obhospodařuje zemědělskou půdu vedenou na její jméno v evidenci využití zemědělské půdy podle užitelských vztahů. Celková žádost se podává Státnímu

zemědělskému intervenčnímu fondu na jím vydaném a na jejich stránkách zveřejněném formuláři. Veškeré platby jsou zemědělcům vypláceny zpětně na konci daného roku až do poloviny roku následujícího. Jednotlivé země obdrží od EU finanční balíček přímých plateb, který je potom rozpočítáván na každý hektar oprávněné výměry zemědělské půdy podle podaných žádostí. Vzorec pro výpočet je: [10]

Roční finanční rámec daného státu

Zemědělská plocha daného státu k

(1)

- **Národní doplňková přímá platba Top-Up**

Doplňková platba je poskytována k jednotné platbě na plochu. Není však financována z EU, ale v rámci daného státu, u nás je tímto orgánem Ministerstvo zemědělství ČR. Je to vlastně doplněk ke zjednodušené přímé platbě vyplácené Evropskou unií pro nově přichozí členské státy. Má těmto státům vynahradit to, co jejich kolegové z ostatních států dostávají navíc. Jejich hlavním cílem je především zvýšit konkurenceschopnost zemědělců na evropském trhu. Není zde však možné 100% dorovnávání, ale pouze 30%. V podmínkách pro navýšení plateb SAPS je napsáno, že členský stát musí mít povolení od Evropské komise a výsledná částka přímé podpory nemůže být vyšší než samotná přímá podpora, kterou by zemědělský subjekt dostal, pokud by podnikal v některém ze dříve přistoupivších států. I zde je možné samozřejmě najít výjimku např. přímá platba SAPS na bramborový škrob byla v roce 2004 vyrovnána doplňkovou platbou na 100% úroveň EU-15.

Doplňkové platby jsou především vypláceny za určitým cílem, s účelem podpořit vybrané oblasti, které jsou nejvíce ohroženy konkurencí z okolních států. Můžou tedy o tuto platbu žádat zemědělci na ornou půdu, ovce a kozy, skot, len, chmelnici atd. Česká republika, díky doplňkovým platbám, dosáhla 100% úroveň přímých plateb již sedmý rok členství tedy v roce 2010. Poté již bylo vyplácení plateb Top-Up ukončeno. [10]

- **Ostatní přímé platby**

Ostatní přímé platby spadají do dotací, které vyplácí přímo Ministerstvo zemědělství ČR a Státní zemědělský intervenční fond. Mezi tyto platby patří třeba kompenzační platby za mléko, které měly nahradit újmu způsobenou zavedením systému produkčních kvót na

mléko, podpora určená na pěstování lnu pro vlákno, včelařství a sklizeň máku. Podpora pro pěstování bylin pro energetické využití byla začleněna po roce 2005, avšak v té době byla značně kontroverzní otázkou jak pro odbornou, tak pro laickou veřejnost.

4.1.2 Podpory v rámci strukturální politiky

Strukturální politika má velmi významné postavení v Evropské unii. Její hlavní prioritou je podpora méně rozvinutých regionů a co nejvíce snížit rozdíly mezi chudšími a bohatými regiony. Proto není překvapení, že do ní směřuje velké množství finančních prostředků. Jak dochází ke snižování výdajů na SZP, rostou výdaje právě na strukturální politiku. Můžeme srovnat čísla z roku 1990, kdy bylo na zemědělskou politiku vynaloženo 58% z rozpočtu a na strukturální operace jen 22%, s rokem 2008. V tomto roce bylo vynaloženo na strukturální politiku již 45% a snížily se výdaje na SZP na 43%. Jak je vidět, objevuje se zde protichůdný trend snižování výdajů na SZP a růst strukturální pomoci regionům. Je to také příčinou principu solidarity, který říká, že by bohatší regiony či státy měly finančně podporovat a pomáhat méně rozvinutým a chudším regionům.

Veškerá finanční pomoc této politiky je v rámci programu Rozvoje venkova, na který se velmi zaměřuje nejnovější programovací období Evropa 2020. Pro období 2014 – 2020 bylo stanoveno 6 hlavních priorit v rámci celé EU a ČR je ve svém programu dodržuje:

- Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech.
- Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů.
- Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracovávání zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství.
- Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím.
- Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu.

- Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech.

4.1.3 Národní podpory a opatření

Veškeré národní podpory sestavuje a začleňuje do zákonů vláda v souladu s pravidly společného trhu EU. Schválení těchto podpor musí projít přes Evropskou komisi. Mezi hlavní důvody sestavování těchto nástrojů je především dodatečná pomoc zemědělcům a jejich produkci v oblastech, kde EU nezasahuje, je tedy znevýhodněna. Mezi národní podpory jsou zařazeny i dotace úroků z úvěrů poskytnutých Podpůrným garančním rolnickým a lesnickým fondem (PGRLF), které zemědělci často využívají zejména při nákupu zemědělské techniky. Nejenže od banky mohou získat výhodnější úvěr, ale část úroků jim PGRLF pomůže splatit.

4.1.4 Podpory tržních cen

Jelikož je celá EU brána jako jeden trh, i podpory v rámci tržních cen jsou prováděny prostřednictvím tzv. společné organizace trhu (dále SOT). Rozdělení těchto podpor závisí podle jejich působení na opatření buď v zahraničním, nebo v domácím obchodě. Domácím obchodem je myšlen veškerý obchod v rámci unie a zahraniční je obchod s nečlenskými zeměmi. V domácím obchodě jsou jedním z nástrojů produkční kvóty, které byly založeny především díky nadprodukcí potravin a jejich zbytečnému hromadění. Dalším nástrojem je určitá cenová regulace zboží, které se do EU dostává ze třetích zemí a je podstatně levnější než produkty, které se vypěstují uvnitř EU. Tato regulace slouží jako ochrana našich spotřebitelů a snaha o celkovou soběstačnost v zemědělské produkci.

Zahraničního obchodu je prováděn v rámci společné obchodní politiky. Nařízení v zahraničním obchodu obsahuje jak import na společný trh, tak na export mimo tento trh. Import je chráněn pomocí tarifních opatření a dovozních licencí. Veškerá tarifní opatření, tedy celní sazby, byly po vstupu do EU sjednoceny dle společného celního sazebníku TARIC. Dovozní licence uděluje a řídí Evropská komise a je díky nim možno dovážet

komodity z tzv. třetích zemí. Export mimo jednotný trh je velmi podporován subwencemi na určité výrobky, například hovězí maso nebo mléčné výrobky. Evropská unie tím koriguje množství zboží v oběhu a zbavuje se tak přebytků. Kromě dovozních licencí EU poskytuje i vývozní licence, podle stejných podmínek. Existují také různé dohody podporující zahraniční obchod EU, které jsou zřízeny s nečlenskými státy. [10]

4.1.5 LFA oblasti

Méně příznivé oblasti LFA (Less favourite area) a oblasti s ekologickými omezeními jsou oblasti charakterizované zhoršenými přírodními a sociálně-ekonomickými podmínkami, v důsledku čehož mají zemědělci hospodařící v této oblasti vážné existenční problémy. Cílem podpor těchto oblastí je zachovat venkovskou krajinu, udržet v této krajině zemědělce a zachovat a rozvíjet trvale udržitelné systémy hospodaření na půdě v této oblasti.

V Evropské Unii se podpora zemědělství v méně příznivých oblastech (LFA) formou finančních příspěvků začala řešit v roce 1975. Jejím cílem bylo podpořit pokračování zemědělství v oblastech se strukturálními a přírodními nevýhodami, zajistit minimální úroveň zalidnění a údržbu krajiny. Platby LFA mají dle preambule nařízení za cíl: „prostřednictvím stálého využívání zemědělské půdy přispívat k zachování venkova a k zachování a podpoře udržitelných systémů zemědělského hospodaření“. Mají tak zajistit životaschopnost zemědělských podniků v podmínkách, kdy by bez těchto podpor nebyly konkurenceschopné a kde by jejich další hospodaření na půdě bylo ohroženo. Nekonkurenceschopnost zemědělců, hospodařících v LFA, je dána nižší efektivitou výroby a vyššími náklady na výrobu než v oblastech mimo LFA.

Obecné podmínky pro získání plateb LFA a jejich sazby jsou dané EU (nařízení Rady). Při tvorbě Programů rozvoje venkova si však tyto podmínky každá členská země přizpůsobila do určité míry specifčnosti své krajiny.

- Dotace má formu platby poskytované jako sazba v Kč na hektar zemědělské půdy.
- Žadatel musí hospodařit na zemědělské půdě v LFA oblasti nejméně po dobu 5 kalendářních let následujících po roce, za který mu bude poprvé poskytnuta platba

- Žadatel musí hospodařit v souladu s podmínkami dobrého zemědělského a environmentálního stavu stanovenými v souladu s nařízením Rady
- Žadatel musí po přechodu na plný systém přímých plateb splňovat v celém hospodářství závazné požadavky podle článků 4 a přílohy III nařízení Rady 1782/2003

Dotace je poskytnuta na základě uzavřené smlouvy mezi zemědělským podnikatelem a SZIF, který v této věci zastupuje stát, s přesně vymezenými podmínkami, které zavazují příjemce dotace. Po splnění podmínek je dotace vyplacena. Stát tak v rámci celospolečenského zájmu vystupuje jako jeden z obchodních partnerů zemědělského subjektu, kterému zaplatí za činnost, kterou zemědělský subjekt vykonává v méně příznivých podmínkách. Bez této platby je existence zemědělského podnikání v těchto oblastech nemožná. [21]

4.2 Dotační politika po roce 2014

Především díky novému programovacímu období došlo k důležité změně v přerozdělování dotací mezi přímé platby a Programu rozvoje venkova. K tomu, aby měl zemědělec právo čerpat přímé platby, bude potřeba splnit podmínku aktivního zemědělce. Aktivní zemědělec je takový, který pravidelně obhospodařuje půdu a má na podporu tedy nárok. Je zde snaha o spravedlivé rozdělení finančních prostředků. Tato podmínka není vázána pouze na systém přímých plateb, ale zároveň i na Program rozvoje venkova. Pro období 2015 – 2020 je České republice přidělena průměrná roční obálka v rámci přímých plateb ve výši cca 23 mld. Kč a Programu rozvoje venkova ve výši 8 mld. Kč.

Současné nastavení přímých plateb bude vyměněno za tzv. vícesložkovou platbu. Z roční obálky členského státu je vyčleněno 30% na tzv. ozelenění, což je povinná složka. 0,2% se ČR rozhodla použít na podporu pro mladé zemědělce a zbytek plateb půjde na SAPS. Tento nový mechanismus je ukázán na obr. č. 5. Ozelenění neboli greening či greeningové platby jsou podmíněny splněním určitých podmínek. Jedná se o střídání plodin, využívání plochy v ekologickém zájmu (EFA) a určitý podíl plochy trvalých travních porostů vůči celkové výměře půdy. Do těchto plateb jsou automaticky zařazeni ekologičtí zemědělci. Mladí zemědělci jsou ti, kteří jsou mladší 40. let a nově zřizují podnik, navíc získávají prémii 25%

k platbě SAPS na jeden hektar. Tato podpora je zde především proto, že se zvyšuje průměrný věk zemědělců a mladí lidé nemají příliš zájem o práci v tomto sektoru.

Cross Compliance	**Coupled Support	**Natural constraint support	O ↑ R	**Small Farmer Scheme
	up to 10% or 15%	up to 5%		
	**Redistributive Payment			
	<ul style="list-style-type: none"> ○ up to 30% ○ max 65% of average direct payments (first ha) 			
	*Young Farmers Scheme			
	<ul style="list-style-type: none"> ○ up to 2% ○ +25% payments (max 5 years) 			
	*Green Payment			
<ul style="list-style-type: none"> ○ mandatory 30% ○ greening practices or equivalent 				
*Basic Payment Scheme				
<ul style="list-style-type: none"> ○ no fixed percentage ○ 5% degressivity over 150 000 EUR 				

*** Compulsory ** Voluntary**

Obrázek 5 Nový mechanismus přímých plateb
zdroj: DG Agriculture and Rural Development

Je zde mnoho dalších podpor pro zemědělskou produkci. Například se jedná o podporu investic do zemědělských podniků, kde mohou podnikatelé získat dotaci v maximální výši 40 – 60% na realizaci svých projektových záměrů jak v rámci živočišné, tak i rostlinné výroby. Dále je to podpora na zvýšení efektivity výroby a konkurenceschopnosti malých a středních podniků ve zpracovatelském průmyslu. V neposlední řadě podpora pro začínající mladé zemědělce, kterou můžou získat mladí lidé do 40 let se zemědělskou kvalifikací. Jedná se o maximální dotaci ve výši 45 tis. EUR. [22]

5. Zemědělství v České republice

I když je povrch České republiky z větší části hornatý, zemědělství zde mělo od pradávna svůj význam. Díky specifickému podnebí zde jsou velmi dobré podmínky na pěstování mnoha druhů obilovin, zeleniny, ovoce a pro chov zvířat. Vstup do Evropské unie s sebou nesl řadu změn pro český obchod se zemědělskou produkcí a to nejen díky regulacím, ale také díky penězům, které z EU čeští zemědělci čerpají.

5.1 *Situace do roku 2004 – přípravné kroky ke vstupu do EU*

Vzhledem k celkové transformaci české ekonomiky, došlo i na velké změny v zemědělství a jeho struktuře. Z minulého režimu zbylo mnoho státních podniků, statků a družstev, které vlastnily většinu zemědělské půdy. Česká republika se musela zaměřit na koncepci trvale udržitelného zemědělství a přizpůsobit se podmínkám liberalizace na světových agrárních trzích.

Po rozdělení bylo české zemědělství ve velké recesi. Důvodem k propadu byla privatizace, transformace a restrikce veškerých podniků a zemědělských půd. Rapidně se zhoršily hospodářské výsledky zemědělských podniků, snižovala se zaměstnanost v zemědělství a také rostla mzdová disparita. I přes krátké vyrovnání v letech 1993 – 1995 a lehké stabilizaci, se po roce 1995 začala čísla zase hluboce propadat.[23]

V roce 1997 požádala Česká republika o členství v EU. Byl to rok, kdy se české zemědělství začalo měnit k obrazu, který České republice Evropská unie vypracovala. K tomu byla potřeba přijmout určité ustanovení například:

- Zahajovací výše přímých plateb pro ČR byla stanovena na úrovni 25% přímých plateb EU-15 v roce 2004 s 5% nárůstem do roku 2007. V roce 2007 měla být zemědělcům v Česku vyplacena z rozpočtu EU přímá podpora dosahující 40% úrovně přímých plateb, které získali zemědělci v EU – 15. Od roku 2008 by mělo v ČR docházet k pravidelnému 10% nárůstu přímých plateb, a to až do roku 2013, kdy mělo dojít ke srovnání rozdílu ve vyplácení přímé podpory zemědělcům v EU-

15 s novými členskými státy. Současně byla vyjednána možnost navyšovat v letech 2004 – 2006 přímé platby z národních zdrojů až o 30%, tj. až do úrovně 55%, 60% a 65% úrovně přímých plateb vyplácených v dosavadních členských státech EU.

- Rozdělení ČR do dvou vinařských zón, kdy Čechy patří do zóny A a Morava do zóny B s tím, že byla vyjednána výjimka z povinnosti destilovat vedlejší produkty vznikající při výrobě v zóně B, a vyjednání práv na novou výsadbu vinic ve výši 2% z výměry vinic před vstupem do Unie (270 – 300 hektarů). [23, str. 28]

Dále byly pro Českou republiku stanoveny produkční limity. Většina (snad jen kromě cukru) produkčních limitů se odrážela ve struktuře a objemu zemědělské výroby, který se v Česku nacházel v letech 1995 – 2000. Proto došlo k tzv. konzervaci výrobní struktury, avšak i to mělo velké důsledky. Především se to projevilo v obrovském poklesu výroby a výrobních faktorů. Nejdůležitější faktory byly vázány na tzv. základní výměru orné půdy a limity v chovu přežvýkavců. [23]

Zemědělský sektor v ČR byl před vstupem do EU charakteristický těmito vlastnostmi:

- extrémně vysoký podíl pronajaté půdy
- dominantní produkční postavení právnických osob, tj. družstev a společností
- duální podniková struktura
- vysoká „třígenerační“ zadluženost podniků a absence kapitálu
- značná polarizace ve výkonnosti podniků
- v porovnání s EU–15 v průměru nízká technická účinnost výrobních faktorů projevující se například nižšími hektarovými výnosy, vyšší spotřebou krmných směsí na jednotku přírůstku, značnou potřebou ploch na jednotku zvířat či produkce apod.
- nízké ceny u některých faktorů v porovnání se situací v EU – 15,
- v porovnání s přírodními a klimatickými podmínkami na převažující části zemědělského půdního fondu ČR mimořádně vysoký podíl orné půdy. [23, s. 29]

Česká agrární politika se postupně měnila na principu Evropského modelu zemědělství. Tento model znamenal zaměřit se na rozvoj multifunkčního zemědělství a to hlavně

v oblastech s horšími výrobními podmínkami. V potravinářském odvětví měl být zařízen přechod na standardy EU. V závislosti na podporách zemědělství se začala do popředí dostávat orientace na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství a na strukturální rozvoj zemědělství a venkova. Agrární politika se začala zabývat také ekologickým zemědělstvím. Rozvoji této oblasti napomohla především státní podpora českým zemědělcům. Tento spíše nový obor pomohl k vytváření nových pracovních míst, údržbě venkovské krajiny a k ochraně všech složek životního prostředí. [23]

I přes všechny problémy, které si ČR nesla po rozdělení Československa a jsou popsány výše, si nadále udržovalo české zemědělství velmi vysokou efektivitu a úroveň. Prokázáno to bylo i tím, že v produkci řady komodit se ČR před vstupem do EU umístila na 2. místě hned za Polskem, dokonce v produkci např. cukru a olejin na tom byla dokonce lépe než i řada producentů v rámci EU-15. [24]

5.2 Dopady SZP na české zemědělství

V roce 2004 došlo doposud k největšímu rozšíření EU a to celkem o 10 států. Takovéto rozšíření s sebou nese řadu novinek, jak pro nově přichozí státy, tak velké změny pro stávající členy. Česká republika vstupovala do EU jako země, která zaměstnává v sektoru zemědělství méně než 4% pracovní síly. Přiřazení se k takto velké oblasti s sebou neslo řadu změn v oblasti zemědělské výroby.

Jedna z hlavních změn byla změna regulace trhu a přizpůsobení se podmínkám, které se jsou obvyklé v EU. Tato část byla upravena v přístupových smlouvách. Součástí těchto smluv byl například zákaz vysazování nových vinic po vstupu do EU a různé kvóty (např. pro přestování luštěnin, výrobu mléka nebo produkci zpracovaného ovoce a zeleniny atd.). Všechny tyto změny znamenaly změny v komoditní struktuře českého zemědělství.

Další důležité změny se odehrály na úrovni legislativy. Evropská legislativa působila na úrovni liberalizace světového obchodu se zemědělskými výrobky v rámci WTO. Tomu se musela ČR přizpůsobit a následně spolu s přístupovou smlouvou přijmout upravená pravidla

pro financování zemědělství. Všechny nové členské státy však měly do roku 2013 dostávat v rámci financování pouze část přímých plateb na rozdíl od států EU-15.

Po vstupu do EU musela Česká republika převzít veškerou zemědělskou politiku z Unie. Společná zemědělská politika se stala základem i pro regulaci obchodu se zemědělskými výrobky se zeměmi, které nejsou členy - tzv. třetími zeměmi. Zemědělský obchod se třetími zeměmi je v kompetenci nejen SPZ, ale i společné obchodní politiky. Obchodování se zemědělskými výrobky je mezi členskými státy prováděno v rámci společného vnitřního trhu. Všechny tyto oblasti jsou čistě v kompetenci orgánů EU, především Rady EU a Evropské komise. [24]

V rámci společného vnitřního trhu musela Česká republika přijmout určitou regulaci vůči obchodu se třetími zeměmi. Tato regulace slouží k ochraně jednotného vnitřního trhu především, co se týče vyrovnávání cen, které bývají na světovém trhu poměrně menší. Jako součást ochrany byly zavedeny na vysoké úrovni cla proti levnějším dovozům za třetích zemí a současně exportérům byly zajištěny určité podpory vývozu tam, kde jejich ceny nemohou konkurovat nižším cenám zahraničních výrobců. [23]

6. Liberecký kraj

Liberecký kraj zaujímá poměrně výhodnou geografickou polohu u hranic se Spolkovou republikou Německo a Polskem. Kontaktní poloha s nejbližšími sousedy přispívá k příhraniční spolupráci a zároveň napomáhá k rozvoji cestovního ruchu. Liberec jako centrum kraje má velmi blízko k ostatním velkým městům jako na příklad Praha, Hradec Králové, Dresden nebo Wroclav, což napomáhá spolupráci mezi městy a také k vytvoření výhodných podmínek nejen pro turisty, ale pro případné osídlování.

S celkovou rozlohou 3 163 km² je Liberecký kraj po hlavním městě Praha nejmenším krajem České republiky. Charakter krajiny je však velmi rozmanitý. Území zahrnuje sever České kotliny, východní část Lužických hor, Jizerské hory a západní Krkonoše s Krkonošským podhůřím, přičemž výšková členitost odpovídá charakteristikám pahorkatiny. Nejvyšším bodem kraje je 1 435 m vysoký vrchol Kotel nacházející se nedaleko Rokytnice nad Jizerou v okrese Semily. Nejnižše položeným místem (208 m. n. m.) je hladina řeky Smědá v okrese Liberec při hranici s Polskem.

Při pohledu na území Libereckého kraje jako samostatného územního celku je možno některé oblasti na mikroregionální úrovni označit přímo za periferní, a to vzhledem k jejich odlehlosti a ztížené dostupnosti. Kontrast mezi exponovaností a periferností je na Liberecku do značné míry předurčen členitou krajinou a přírodními podmínkami.

Vody jsou z území kraje odváděny do tří řek. Západní část je tvořena povodím Ploučnice, východ kraje leží v povodí horního Labe a sever se rozprostírá v povodí Odry (Nisy). Zásoby podzemních vod se nacházejí převážně při jižní hranici území, na severovýchodě je pak chráněná oblast přirozené akumulace povrchových vod. V kraji jsou rovněž prameny vod minerálních a léčivé rašeliny.

Zemědělská půda zaujímá 44,4 % rozlohy kraje, podíl orné půdy na celkové rozloze (21,4 %) je hluboko pod celostátním průměrem. Naopak výrazně vysoký podíl území kraje představuje lesní půda (44,3 %). V surovinové základně Libereckého kraje dominují kvalitní sklářské a slévárenské písků. Již v minulosti byl kraj významný těžbou a zpracováním dekoračních a stavebních kamenů (např. liberecká žula, železnobrodská břidlice)

Území Libereckého kraje náleží z přírodovědeckého hlediska k vysoce významným regionům a vyznačuje se velkou pestrostí přírodních ekosystémů, vysokou koncentrací chráněných území, botanicky a zoologicky významných lokalit. V kraji se nachází 5 chráněných krajinných oblastí (České středohoří, Jizerské hory, Lužické hory, Český ráj, Kokořínsko), rovněž 8 národních přírodních rezervací, 8 národních přírodních památek, 36 přírodních rezervací a 61 přírodních památek. V současné době je lomová činnost zaměřena na těžbu písků, štěrkopísků a drceného kameniva. Do okresu Semily zasahují zásoby černého uhlí z podkrkonošské pánve.

Podnebí je ovlivněno severním mírným pásmem a polohou na rozmezí pohraničních hor (Jizerských a Lužických Hor, Českého Švýcarska a Krkonoš), které na svém území zadržují velké množství srážek.

Díky tomu je území kraje bohaté na srážky, kdy nejbohatší úhrny jsou v srpnu, s průměrem téměř 89 mm a nejméně v únoru s průměrnými, více než 46 mm. Jizerské hory obecně patří mezi oblasti s největším množstvím dešťových srážek v Čechách a mají i velký podíl srážek sněhových. Klima také značně ovlivňuje nadmořská výška. S nejvyšší průměrnou roční teplotou vzduchu 7,2° C patří Liberecký kraj k studenějším územím naší země. Dlouhodobý průměr za červenec činí pouze 16,2°C a nejméně chladným měsícem je z dlouhodobého pohledu leden s průměrnými teplotami -2,5°C. [25]

6.1 Zemědělství v Libereckém kraji

Vzhledem k přírodním podmínkám a rázu krajiny nelze Liberecký kraj zařadit mezi kraje určené pro intenzivní zemědělskou výrobu. Liberecký kraj nemá příhodné podmínky pro zemědělskou produkci, proto je zde podpora ze strany EU nutná. Podle kritérií Evropské unie, tzv. LFA (Less Favoured Areas), je více než 70 % z celkové výměry zemědělského půdního fondu kraje ohodnoceno jako území s méně příznivými podmínkami, které jsou součástí dotací z EU. V rámci celé České republiky je do LFA zařazeno 56,6 % území.

Ve struktuře půd mají podstatné zastoupení hnědozemě, které se vyznačují vysokou produkční schopností a rozprostírají se převážně na méně svažitých územích (Liberecká

kotlina, Frýdlantsko, Českolipsko v okolí Dubé a území v okolí Jablonného v Podještědí). Mělké a středně hluboké kyselé hnědozemě jsou typické pro podhorská území kraje. Nejnižší produkční potenciál vykazují především mělké půdy, což je vhodné zejména pro trvale travní porosty. Vyšší polohy tvoří podzolovaná hnědozem, která následně přechází do půd výrazně podzolovaných. Jde o půdní typ chladných a vlhkých oblastí se 4 půdními horizonty, který vznikl na kyselých horninách. Je málo úrodná. V menší míře jsou pak ve struktuře půd zastoupeny půdy štěrkovité, písčité, hlinitopísčité, ale i některé další typy půd. [26]

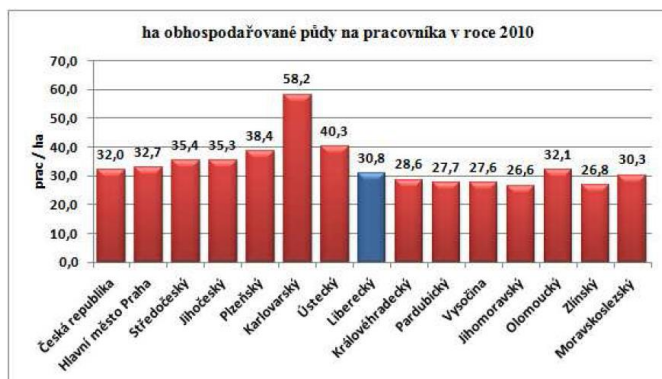
Celkovou výměru zemědělské plochy v ha ukazuje tabulka č. 2. Výměra je rozdělena podle okresů a je zde možné vidět i celková rozloha zemědělské půdy v ČR. Celková výměra Libereckého kraje je 103 191 ha půdy. Nejvíce 36 457 ha nalezneme v okrese Liberec, naopak nejméně a to pouhých 6 040 ha nalezneme v okrese Jablonec n. Nisou. Co se týká výměry půdy v čase je dokázáno, že stále pokračuje trend snižování celkové výměry orné půdy a ovocných sadů.

Tabulka 2 Celková výměra Libereckého kraje v roce 2010

	Zemědělská půda	z toho ovocné sady	Zemědělská půda nevyužívaná	Lesní pozemky celkem	Vodní plochy	Ostatní plochy	Celková výměra
ČR CELKEM	3 486 038	20 499	2 538	1 546 950	7 383	32 282	5 072 654
Liberecký kraj	101 142	1 165	74	1 492	14	544	103 191
okres Česká Lípa	32 109	344	49	77	7	127	32 320
okres Jablonec n. Nisou	5 994	5	1	30	1	16	6 040
okres Liberec	35 614	247	21	758	4	80	36 457
okres Semily	27 425	569	3	628	2	320	28 375

Zdroj: ČSÚ

Výměra obhospodařované půdy přepočtená na jednoho pracovníka v Libereckém kraji je při srovnání s ostatními regiony České republiky průměrná, jak vidíte na obrázku č. 6. Důvodem je mimo jiné i zvýšení počtu chovaných krav bez tržní produkce mléka oproti minulosti s nižší pracovní náročností. Ve srovnání s EU je v ČR výměra téměř dvojnásobná.

Obrázek 6Ha obhospodařované půdy na pracovníka v roce 2010
zdroj: ČSÚ

6.2 Podnikatelská struktura a zaměstnanost

V současné době se nachází v České republice celkem 48 tisíc podnikatelských subjektů zaregistrovaných v zemědělském registru Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ). Jejich podstatnou část (více než 32%) tvoří drobní pěstitelé nebo chovatelé bez podnikatelského osvědčení. Co se týká zaměstnanosti, nadále pokračuje trend snižování, a v roce 2013 byla již jen 63%. Pro porovnání v roce 2012 byla celková zaměstnanost v zemědělství 66%.

V Libereckém kraji můžeme najít přes 1800 jak právnických tak fyzických osob. Nejvíce, kolem 600, jich nalezneme v okrese Liberec. Největší zastoupení nejen v Libereckém kraji, ale také v celé ČR, mají tzv. mikropodniky. Mikropodniky jsou podniky, které zaměstnávají méně než 10 zaměstnanců a jejich roční obrat nepřesahuje 2 miliony EUR. Je to důsledkem především toho, že zemědělství je stále v rukou venkovského obyvatelstva. Toto rozložení podniků dle velikosti nám ukazuje tabulka č. 3. [27],[28]

Tabulka 3 Velikostní struktura podniků Libereckého kraje

Kraj, okresy	Počet podniků	v tom s rozlohou zemědělské půdy (ha od - do)						
		žádná	0,00 4,99	5,00 9,99	10,00 49,99	50,00 99,99	100,00 499,99	500,00 a více
Česká Lípa	377	30	121	54	115	19	21	17
Jablonec nad Nisou	181	6	90	32	31	4	17	1
Liberec	603	23	227	101	170	33	35	14
Semily	676	14	346	113	135	35	15	18
Liberecký kraj	1 837	73	784	300	451	91	88	50

zdroj: ČSÚ

Celkový počet zaměstnaných v zemědělství v Libereckém kraji ukazuje tabulka č. 4. V porovnání s počtem zaměstnaných celkem v ČR je to číslo velmi malé. Jak v ČR, tak také v LK je vidět snižování zaměstnanosti v zemědělství. Na nižším počtu pracujících se podílí vedle dokonalejšího technického vybavení i snižování pracovně náročných činností, např. zvýšení počtu krav bez tržní produkce mléka na úkor krav dojených.

Tato tabulka také ukazuje stávající problém se stárnutím zaměstnanců. Nejvíce jsou zde zastoupeny zaměstnanci v rozmezí věku mezi 45 – 64 lety. Naopak nejméně jsou zde zastoupeni mladí lidé do 24 let. K přilákání mladší populace se zaměřuje především nový operační program Evropa 2020. Nové technologie a příspěvky pro mladé zemědělce mají přilákat mladší věkové skupiny. Největší problém však může nastat v živočišné výrobě, kde jsou ve velkém zastoupené spíše ženy. Bez jejich nahrazování může v budoucnosti docházet k zaměstnávání zahraničních dělníků nebo k dalšímu omezování produkce živočišné výroby.

Tabulka 4 Věková struktura zaměstnanců v zemědělství Libereckém kraji

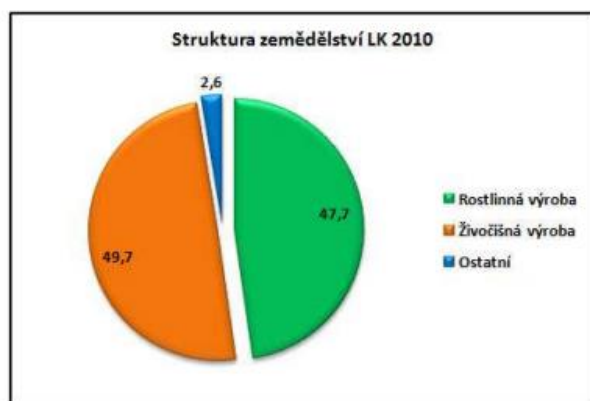
	Počet osob celkem	v tom počet osob podle věkových skupin						Přepočtený počet osob celkem
		do 24 let	25 - 34 let	35 - 44 let	45 - 54 let	55 - 64 let	65 a více let	
ČR CELKEM	132 750	7 726	18 960	28 634	36 384	33 247	7 799	108 814
Liberecký kraj	4 278	304	703	875	1 014	1 085	297	3 282
okres Česká Lípa	881	54	156	181	214	219	57	664
okres Jablonec n. Nisou	323	14	57	87	77	70	18	237
okres Liberec	1 332	114	210	246	305	360	97	1 004
okres Semily	1 742	122	280	361	418	436	125	1 377

zdroj: ČSÚ

Nejvyšší počet pracujících v zemědělství vykazuje okres Semily, následovaný okresem Liberec, Českou Lípou a Jabloncem n. N.. Tento stav odpovídá vývoji v devadesátých letech minulého století. Okres Semily byl nejméně postiženým v intenzitě chovu skotu. Oproti tomu okres Česká Lípa v důsledku vydávání restitučních nároků vstupoval do nového tisíciletí s intenzitou 7 krav na 100ha zemědělské půdy. [20]

6.3 Produktová struktura v Libereckém kraji

Podle statistického úřadu, regionální zemědělský účet Libereckého kraje v roce 2010 činil 1,846 mld. Jak z následujícího grafu vyplývá, živočišná a rostlinná výroba se na tomto podílí každá zhruba jednou polovinou. Průměr České republiky se v případě živočišné výroby pohybuje pod hranicí 40 %. Jak ukazuje obrázek č. 7, v tom jsou kraje na úrovni 30%. Z toho je patrné, že v Libereckém kraji je živočišná výroba prioritním odvětvím v zemědělské struktuře. [20]

Obrázek 7 Struktura zemědělství Libereckého kraje v roce 2010
zdroj: ČSÚ

6.3.1 Rostlinná výroba

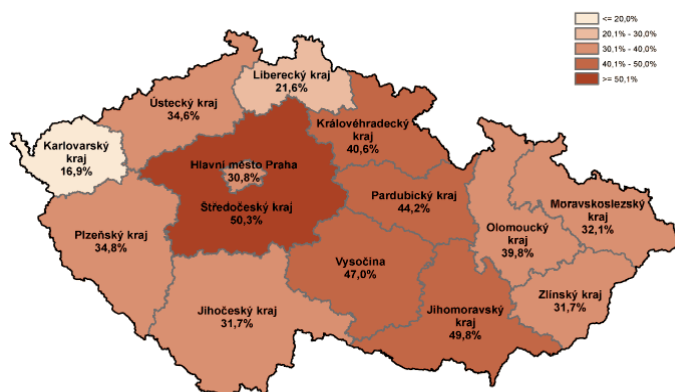
Vývoj produkce rostlinné výroby v Libereckém kraji od roku 1990 zaznamenal ve využití orné půdy změny, které jsou charakteristické i pro celé území České republiky. Tradičně pěstované plodiny, které patřily mezi významné pilíře tohoto odvětví, byly nahrazeny

dovozy nebo administrativním pochybením došlo ke ztrátě na trhu. Takovým případem jsou brambory nebo cukrová řepa. Obiloviny, které si alespoň částečně udržely objem výroby pohybující se okolo 7 milionů tun nacházejí odbytiště vedle potravinářského využití a krmivářství významným množstvím ve vývozu. V současné době se již přebytek dostává na hranici 50% vypěstovaného obilí. Důvodem je pokles intenzity živočišné výroby až pod hranici soběstačnosti zásobování potravinami a následkem toho významně nižší spotřeba obilovin ke krmným účelům.

Tím, že si ČR nedokázala udržet rozsah živočišné výroby alespoň na úrovni domácí spotřeby, je nyní v pozici země vyvázející suroviny, ekonomicky nejméně výhodné. K zachování alespoň částečné rentability odvětví byly radiční tržní plodiny nahrazeny zvýšením ploch řepky.

Liberecký kraj patří mezi kraje s nízkým podílem orné půdy z celkové výměry zemědělské půdy i z celkové výměry území kraje, jak ukazuje obrázek č. 8. V roce 2010 s výjimkou technických plodin pěstovaných na 18,3% z výměry orné půdy (z toho řepka na 15,4%), okopaniny tj. brambor 0,4% a cukrové řepy na 1,7% tvořily z velké části plodiny ke krmným účelům. Je to důvod vysokého množství dobytčích jednotek v přepočtu na hektar. Nejvyšší procento plodin na orné půdě zastupují obiloviny a luskoviny na zrna, které byly pěstovány na 57,4% výměry z orné půdy a písniny na 19,7%. Oproti jiným krajům je však plocha obilovin výrazně nižší. V Libereckém kraji byly obiloviny v roce 2010 pěstovány na 23,6% z celkové obhospodařované půdy a v ČR na 42,5%.

Podíl orné půdy na celkové rozloze krajů ČR

Obrázek 8 Podíl orné půdy na celkové rozloze krajů ČR

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 5 je modelovým příkladem současnosti, kdy ke krmivářským účelům je z celkově sklizených obiloviny a luskovin na zrno využito zhruba 22%. V minulosti při vyšším počtu prasat a drůbeže byla spotřeba výrazně vyšší.

Tabulka 5 Pěstované plodiny v Libereckém kraji

Liberecký kraj	sklizeň roku 2010	krmivářské účely	osiva, sadby
obiloviny celkem	93 375	21 384	5 471
Pšenice	57 531	6 258	3 001
Ječmen	18 197	5 464	1 211
Žito	4 201	726	97
Oves	5 211	2 085	403
Tritikale	6 897	4 112	395
kukuřice na zrno	1 073	1 400	20
hrách setý	689	163	101
Brambory	5 058	339	537
cukrovka technická	30 363	0	0
Řepka	17 060	1	50
Mák	322	0	2
Slunečnice	70	0	0

zdroj: ČSÚ

Z minulosti tradičně pěstovaných tržních plodin došlo ke snížení výměr u brambor, které prakticky z polí zmizely. Přesto, že mezi roky 2000 a 2010 došlo ke zvýšení ploch technické cukrovky, nedosahují oseté plochy možností Libereckého kraje. V případě brambor se tak stalo z důvodu levných dovozů zejména Polska. V případě cukrové řepy z důvodu nelogické

chyby vlády a ztráty kvóty produkce cukru přidělené České republice přístupovou smlouvou. Oproti tomu došlo ke zvýšení pěstování řepky, jako významné tržní plodiny. V případě Libereckého kraje je řepka zastoupena na 15,4% obhospodařované orné půdy. [20]

6.3.2 Živočišná výroba

Živočišná produkce v ČR se v posledních letech neustále snižuje, zatímco rostlinná stagnuje. Soběstačnost státu u většiny živočišných komodit tak klesá. Zhruba polovina tuzemské spotřeby masa pochází z dovozu. Pokles živočišné výroby působí nerovnováhu celého zemědělského sektoru. V jeho důsledku klesá odbyt krmných plodin a růstu obilných polí na úkor ploch dříve tradičních brambor, cukrové řepy či pšnin. Dochází tak k nadprodukcí obilí, vyžadující jeho vývoz.

Chov skotu, prasat, produkce mléka a masa tvořila po desetiletí v České republice pilíře živočišné výroby v zemědělství. Propad je třeba hledat v několika příčinách, počínaje nízkou a nerovnou celní ochranou v devadesátých letech minulého století, nižší výkonovou konkureční schopností po převzetí odvětví po minulém režimu, výrazně nerovnými dotačními podmínkami mezi dovozovými zeměmi a českými producenty v témže období a v neposlední řadě i likvidací stát v důsledku vykrývání restitučních nároků oprávněným osobám, kdy závěra končila na porážkách. Česká republika vstupovala do EU v roce 2004 se značně nižšími stavy zvířat, oproti reálným schopnostem a možnostem s ohledem na výměru zemědělské půdy. Jako příklad slouží okres Česká Lípa, kde na 100 ha zemědělské půdy bylo vykázáno zhruba 7 kusů krav.

Významnou roli sehrálo přípravné období před vstupem ČR do EU. Každoroční snižování živočišné produkce od druhé poloviny devadesátých let do začátku nového tisíciletí vedlo k nižšímu zápočtu z referenčního období pro stanovení kvót určujícího rozsah produkce na následující roky. Prostřednictvím kvót přiznaná nízká produkce s sebou nese nízké příjmy s následnou nízkou schopností investovat do zvyšování konkurenceschopnosti. Závažnějším dopadem je však ztráta soběstačnosti v komoditách, které tvořili páteř domácího zemědělství a závislost na dovozu. Původní kladné saldo agrárního zahraničního obchodu je vývojem změněno na záporné.

V Libereckém kraji mají výhradní zastoupení travní porosty z celkové výměry zemědělské půdy. Dominantní roli ve struktuře druhů hrají tedy býložravci. Z nich důležité zastoupení mají krávy, a to jak chované na výrobu mléka, tak i ty bez tržní produkce mléka. Obiloviny pěstované na orné půdě by měly být zdrojem krmivové základny pro chov zvířat všech druhů, které byly v Libereckém kraji tradiční. Vedle chovu skotu to znamená konkrétně chov prasat a drůbeže.

Pokud se podíváme na vývoj počtu dobytčích jednotek, který v sobě zahrnuje skot, prasata, ovce a kozy, drůbež a koně je na tom LK ve srovnání s ostatními kraji velmi dobře. Mezi roky 2000 a 2010 totiž podle ČSÚ nedošlo ke snížení, jak je tomu v převážné většině krajů. Zemědělství v ČR je však velice nestabilní v důsledku výkyvů cen zemědělské produkce. Nízké rezervy, které by mohly kompenzovat výrazné a déletrvající výkyvy, resp. Snižování cen produkce vedou často i k výkyvům počtu chovaných zvířat. Stav, který platil v roce 2010 v Libereckém kraji se v průběhu let 2011 a 2012 měnil výrazným snížením chovu prasat podle ČSÚ zhruba na úroveň jedné třetiny oproti roku 2010. Celkový počet zvířat k roku 2010 ukazuje tab. č. 6. [20]

Tabulka 6 Celkový počet zvířat v Libereckém kraji

	Skot celkem	z toho:		Prasata celkem	Ovce a berani celkem	Kozy a kozli celkem	Drůbež celkem	Koně celkem
		krávy dojně	krávy BTM, jatečné a ve výkrmu					
ČR CELKEM	1 328 925	380 881	168 706	1 907 994	184 032	16 900	25 322 881	25 034
Liberecký kraj	48 884	12 584	9 242	64 815	13 974	1 753	138 458	1 709
okres Česká Lípa	11 633	1 472	3 494	6 987	1 648	201	83 018	717
okres Jablonec n. Nisou	3 065	1 177	388	380	1 267	727	858	153
okres Liberec	15 515	3 153	3 772	21 722	7 409	576	2 284	533
okres Semily	18 671	6 782	1 588	35 726	3 650	249	52 298	306

Zdroj: ČSÚ

7. Vliv dotací na agrární podniky v Libereckém kraji

Po roce 2004 se stává zemědělství a jejich produkce závislá na výši dotací. Výše podpor závisí na mnoha faktorech. Přímé dotace jsou vypláceny na plochu, tedy na velikost půdy v hektarech. Tedy čím více půdy podnik nebo fyzická osoba (dále FO) vlastní, tím více peněz z Evropské unie získá. Tento způsob vyplácení podpor bohužel ovlivňuje menší podniky a především FO. Celkový seznam dotací vyplácených od roku 2004, je k nahlédnutí v příloze č. 1. Extrémní snižování počtu FO ukazuje tabulka č. 7. V tabulce je vidět, jak od roku 2000 do roku 2010 poklesl počet FO z 2149 na 907 zemědělců, což je více jak 50% pokles. [20]

Tabulka 7 Organizační struktura zemědělství Libereckého kraje

Okres, Kraj	2000		2010		2000/2010 (+/-)	
	FO	PO	FO	PO	FO	PO
Česká Lípa	424	28	202	42	-222	14
Jablonec nad Nisou	281	11	80	10	-201	-1
Liberec	704	72	312	46	-392	-26
Semily	740	38	313	32	-427	-6
Liberecký kraj	2 149	149	907	130	-1 242	-19

zdroj: ČSÚ

I přesto mají FO i nadále majoritní zastoupení v zemědělství. Většina zemědělců nespolehá pouze na platby na plochu. Zde se nalézá především zástupce ekologického zemědělství. Svě zástupce tu mají podniky, které dostávají dotace na krávy s tržní produkcí mléka nebo na krávy bez tržní produkce mléka. Téměř nulová je dotace na kozy/ovce a prasata. Proto zde je zde k vidění spíše zastoupení právě v chovu skotu.

Většina podniků v Libereckém kraji také získává platbu LFA tedy pro méně příznivé oblasti. Tato platba je součástí dotací u většiny podniků v Libereckém kraji.

7.1 Aplikace dotační politiky na podniky v Libereckém kraji

Pro tuto práci bylo vybráno náhodně 45 podniků, které byly roztříděny na akciové společnosti, s. r. o. a FO. Platba SAPS představuje u každého podniku hlavní složku dotací. Největší zastoupení zde má rostlinná výroba, která se nalézá u 90% vybraných společností.

To také ovlivňuje výši dotací, jelikož pro rostlinnou výrobu je zapotřebí většího množství půdy.

7.1.1 Akciové společnosti

Zemědělské akciové společnosti jsou velmi významným prvkem v hospodaření Libereckého kraje. Tyto podniky vlastní nejrozsáhlejší pozemky a všechny podniky i ty, které se zaměřují spíše na živočišnou produkci, vlastní nějakou část orné půdy. Tato část slouží především pro krmné účely. Tabulka č. 8 ukazuje seznam 15 vybraných podniků a jejich celkové přijaté dotace od roku 2004 do roku 2014 a z toho platby SAPS.

Tabulka 8 Seznam vybraných a. s. Libereckého kraje a jejich dotace od roku 2004 do roku 2014

a.s.	Ha	dotace celkem	SAPS	% SAPS
ZEOS LOMNICE a.s.	2 612	214 821 865	115 117 989	54
ZOD Brniště a.s.	2 380	144 706 567	96 394 709	67
TEXAL, a.s.	1 944	122 844 934	82 921 862	68
AGROKOMPLET 2000, a. s.	1 511	131 942 375	57 167 240	43
AGROCENTRUM JIZERAN a.s.	1 458	162 689 324	66 554 693	41
AVENA, výrobně obchodní družstvo	1 222	100 838 739	57 281 871	57
AGRO Bílá, a. s.	1 155	90 286 962	50 747 693	56
AGRO Rubín, a. s.	1 122	80 528 466	49 334 449	61
Kokonínská a. s.	1 112	118 823 353	52 270 505	44
AGRO Sychrov, a. s.	1 068	74 919 555	45 013 211	60
ZETKA Strážník a.s.	1 051	107 585 814	45 898 058	43
AGRO Český ráj a.s.	951	79 492 121	44 114 183	55
ADV Libštát a.s.	901	91 695 040	41 095 923	45
Českolipská zemědělská a.s.	811	33 736 109	15 042 896	45
Statek Skalice a.s.	727	43 713 689	34 508 589	79

Zdroj: SZIF

Tabulka zřetelně znázorňuje, který podnik se zabývá pouze rostlinnou výrobou a je zde tedy platba SAPS nejvýrazněji zastoupena. Jedná se o Statek Skalice, a. s. Tento podnik je příjemce pouze přímých plateb a jiných výhod nevyužívá. Zbýlých 21% jsou totiž Top-up platby, tedy dodatečné platby pro vyrovnání přímých plateb. Naopak AGRO Sychrov a. s. je přímo zaměřen pouze na živočišnou výrobu a nevlastní bohužel žádné vedlejší pozemky s ornou půdou. Zde je poměr SAPSových plateb také velmi vysoký.

Tato tabulka také ukazuje, že např. firma Kokonínská a. s., která se z velké části zaměřuje na chov krav s tržní produkcí mléka, vyvracuje původní předpoklad, že je živočišná produkce znevýhodňována při přidělování dotací. Je důležité však poukázat, že součástí tohoto podniku je i orná půda, která zaujímá 400 ha z celkové půdy a slouží k pěstování plodin pro výkrm. Tedy kromě přímých plateb je zde velká část dotací právě na krávy s tržní produkcí mléka.

Celkově lze poukázat, že u takto velkých podniků je velká nevýhoda zaměřovat se pouze jen na rostlinnou nebo živočišnou výrobu. Nejlepší je právě kombinace těchto dvou zaměření. Jelikož ani jeden podnik neměl certifikát ekologické produkce, není možné určit dopad tohoto vlivu. Jasně je pouze to, že platby SAPS vždy tvoří více jak 40% z celkových dotací a jsou tedy velmi významnou položkou v rozpočtech podniků.

7.1.2 Společnost s ručením omezeným

Asi největší zastoupení mají z právnických osob (dále PO) v zemědělství právě s. r. o.. Přestože nevlastní již tak velké množství půdy, zde se nalézá zastoupení i ekologických farem. Je zde také velmi zastoupená živočišná produkce. Tabulka č. 9 ukazuje již zřetelnější čísla a jsou zde vidět jasné dva extrémy.

Tabulka 9 Seznam vybraných s. r. o. Libereckého kraje a jejich dotace od roku 2004 do roku 2014

s.r.o.	Ha	dotace celkem	SAPS	% SAPS
<i>Lesy České republiky, s. p.</i>	2 251	321 029 309	55 144 507	17
Družstvo Březovice	1 393	148 102 627	69 560 645	47
ZEA-LAND, s.r.o.	1 165	100 789 969	60 958 880	60
KORDULA, s. r. o.	964	107 863 610	41 577 439	39
Reagro Český Dub, s. r. o.	698	73 547 174	31 813 586	43
A G R O B E N s.r.o.	643	29 989 441	24 147 448	81
F A R M A H U C U L , s.r.o.	574	37 053 666	11 161 603	30
AGROJILM, s.r.o.	521	54 287 653	22 598 774	42
FARMA HOLANY s.r.o.	477	24 345 371	10 474 424	43
ZEMEX, spol. s r.o.	477	92 428 352	28 699 294	31
Nisa Union, s. r. o.	347	44 360 848	16 569 047	37
Zemědělská společnost Dubnice s.r.o.	295	20 691 776	15 790 996	76
PLOUŽNICE, spol. s r.o.	294	38 437 391	11 135 133	29
Zemědělská farma K. E. K., s. r. o.	275	31 498 544	13 811 703	44
ATOMVET, s. r. o.	205	26 113 028	8 329 345	32

Zdroj: SZIF

V této tabulce jsou jasně vidět podniky, které se zaměřují pouze na rostlinnou nebo jenom na živočišnou výrobu. Jsou to všechny podniky, které dostávají v dotacích více jak 60% plateb na plochu. V této tabulce jsou přesně tři. Zbytek procent plateb těmto podnikům tvoří Top-up platby a platby LFA.

Velmi výrazný vliv na dotace do zemědělství mají v této tabulce ekologičtí zemědělci. Jejich názvy jsou zvýrazněny tučně a je zde jasně vidět velký rozdíl oproti podnikům stejné velikosti. Tedy výši dotací doopravdy značně ovlivňuje spíše druh farmy než jednotlivá produkce.

Ostatní podniky kromě Lesů České republiky jsou zase, jako to bylo u a. s. podniky, které se zaměřují na chov zvířat s vedlejší rostlinnou výrobou jako krmivem. Firma Lesy České republiky, s. p., je to zde dáno spíše jako zajímavost. Většina podpor do tohoto podniku jde z programu Rozvoje venkova. Pro tuto podporu si může zažádat jakýkoliv subjekt, který vlastní les a splňuje podmínky pro získání dotace. Jak je vidět částky pro podporu lesních porostů jsou doopravdy veliké. Je zde vidět snaha o ochranu přírody a lesních porostů.

7.1.3 Fyzické osoby

Jak již bylo zmíněno, nejvíce zastoupené jsou v zemědělství malí podnikatelé tedy FO. I přesto, že velké množství těchto podnikatelů již ukončila svojí živnost. Nadále je zde především na venkově určitá tradice a snaha o udržení venkovských zvyků a k tomu patří i zemědělství. Tabulka č. 10 ukazuje rozložení dotací pro vybrané FO, je tu porovnání i malých zemědělců se zemědělci s větším množstvím půdy.

Tabulka 10 Seznam vybraných FO Libereckého kraje a jejich dotace od roku 2004 do roku 2014

FO	Ha	dotace celkem	SAPS	% SAPS
Jaroslav Kurtinec	1 304	82 905 908	51 453 847	62
Hubert Silný	718	77 783 184	33 568 663	43
Josef Pulíček	435	32 652 870	10 420 898	32
Jaroslav Červenka	410	7 725 076	6 051 067	78
Milan Pícek	376	40 271 947	20 630 589	51
Jindřich Kněbort	327	29 151 519	12 495 169	43

Milada Gardavská	130	10 785 620	5 287 945	49
Josef Vít	128	9 764 651	5 125 133	52
Ing. Radko Rys	125	7 277 505	4 964 092	68
Jiří Randák	122	6 137 399	4 878 903	79
Ladislav Brožek	110	6 875 442	4 152 830	60
Jiří Prskavec	102	4 680 049	3 251 705	69
Pavel Koliandr	101	6 126 522	4 348 480	71
Vladimír Davídek	22	1 537 741	956 923	62
Pavel Sokol	19	2 377 579	864 829	36

Zdroj: SZIF

Zřetelný výkyv v tabulce s FO je možné sledovat u dotací ekologických zemědělců (zvýrazněni). Většina FO se zaměřuje pouze na jeden druh výroby, což jde z tabulky přečíst. Všechny podniky, kteří mají více jak 60% z dotací SAPSové platby se zaměřují buď jen na rostlinnou, nebo na živočišnou výrobu. Jedinou výjimkou je pan Sokol, který se zaměřuje na chov šlechtitelských ovcí. Šlechtitelský chov je ze zákona podporován, a proto jsou zde dotace vyšší než např. u pana Davídka, který se zaměřuje na včelařství.

Dále je zajímavé srovnání pana Brožka a Prskavce. Oba se zaměřují na chov skotu, ale pan Brožek má především krávy s tržní produkcí mléka a druhý pán jen na chov krav bez tržní produkce mléka. Tento chov není téměř dotován, a jelikož v současné době se začínají rušit kvóty na mléko, bude stoupat podpora pro krávy s tržní produkcí mléka a dotace na ně porostou.

7.2 *Vlastní návrh řešení*

Pokud by se mělo navrhnout řešení této situace, nebude to lehký úkol. Každý zemědělec i podnik si představují ideální zemědělství trochu jinak. Společně se však shodují na tom, že by si Evropská unie měla vzít příklad ze zemí, kde jsou dotace do zemědělství minimální, ale zároveň je zde zemědělství samostatné a ziskové.

Pokud se hledá země, kde byly dotace do zemědělství úplně zrušeny, je možné uvést Nový Zéland. Tato země, která se výhradně zaměřuje na zemědělské produkty a celkový počet např. skotu je zde 4x větší než samotný počet obyvatel, před nedávnem zrušila úplně systém dotací do zemědělství. Nahradila tuto položku přímým kontaktem se zemědělci a nabídla

jim pozemky a techniku za minimální ceny. V současné době je Nový Zéland jedním z největších vývozců vlny a skotu ve světě. Zároveň je zde zemědělství velmi ziskové a bezproblémové a zemědělci si ročně mohou dovolit najmout pracovní sílu z celého světa, jelikož vlastní kapacity na obhospodařování nestačí.

Dále je možné zaměřit se na jiný případ, kde je sice velká podpora zemědělství ze státu formou téměř 90% dotací, ale naopak je zde velký rozvoj ekologického zemědělství, jedná se o Švýcarsko. Jeden důvod proč Švýcarsko odmítlo vstup do Evropské unie, byly právě podpory do zemědělství. Po vstupu by se snížily podpory na pouhých 20 – 30% oproti současným 90%. I přesto, že jsou zde potraviny o něco dražší než v Unii, udržují si určitou samostatnost pomocí centrálně řízeného zemědělství a rovnými podmínkami pro všechny. Jedním z příkladů je systém, který řídí zásoby produkce a čeká se na poslední podnik, který sklídí svoji úrodu a až poté je produkce puštěna mezi obyvatele. Důležité je také velké ochránářství vlastního trhu a snaha o udržení vysoké kvality potravin.

Je otázkou, který z těchto dvou způsobů vybrat, nebo naopak, jak je správně zkombinovat. Nejdůležitější položkou však je, aby každá země dokázala být samostatná, pokud na to má podmínky. Není správné nalézt v supermarketech více zahraničních plodin, než vlastních. I když jsou české podmínky pro pěstování brambor velmi příznivé, není něco v pořádku. V neposlední řadě by se mělo dbát na kvalitu potravin. Zbytečné používání hnojiv a chemických látek zhoršuje nejen samotné produkty, ale také má špatný vliv na životní prostředí.

Závěr

Společná zemědělská politika je jednou z nejstarších a zároveň nejkontroverznějších politik Evropské unie. Již od svého vzniku nebyla mnoha státy podporována, především díky její finanční náročnosti. I přesto, že se této politice povedlo dosáhnout předem stanovených cílů a pomocí reforem stabilizovat produkci v Unii, nadále je výše výdajů extrémně vysoká. Velký vliv na tuto politiku mají podpory jak pro členské státy, tak i státy nově přichozí. Již od začátku byla tato politika vytvářena na základě národních zkušeností, avšak s postupným růstem počtu členů se stávala komplikovanější a složitější. Každý stát si vyjednával při vstupu nové podmínky a nebylo tomu ani jinak u České republiky. I když zde byly požadavky celkem nízké.

Situace České republiky po pádu komunistického režimu a zároveň po osamostatnění 1. 1. 1993 nebyla pro české zemědělství příliš příznivá. V závislosti na celkové transformaci ekonomiky a určitému technickému zaostání oproti západním zemím se české zemědělství nacházelo v recesi. Poté co v roce 1997 začala přístupová jednání a EU poskytla předvstupní pomoc, došlo k transformaci zemědělské politiky a přizpůsobování se podmínkám vyspělého světa.

Po vstupu do Evropské unie se ČR, stejně jako ostatní nově přichozí státy, začala řídit společnou zemědělskou politikou. To s sebou neslo řadu nových nařízení a jiných právních předpisů, na které si museli čeští zemědělci zvyknout. Díky SZP se české zemědělství dokázalo stabilizovat, byl zajištěn příjem pro zemědělce, vznikaly dostatečné zásoby a vzrostla produktivita práce. České zemědělské podniky dokonce zaznamenaly v posledních letech jedny z nejvyšších tržeb od roku 2000.

Veliké zapříčinění v růstu tržeb má finanční podpora ze strany EU. Tato podpora ve formě dotací však značně ovlivňuje celkové složení zemědělství a je jen otázkou času, kdy se zemědělství stane závislé právě na těchto dotacích. Nejvíce je ovlivněna živočišná výroba, která je podporována nejméně. Vzhledem k tomu, že náklady na živočišnou výrobu jsou mnohem větší než na rostlinnou, většina podniků pouze s touto produkcí zkrachovala. To znamená, že dotační politika zvýhodňuje podniky zaměřené na rostlinnou produkci. V dnešní době jsou téměř všechny podniky se smíšenou produkcí nebo jen s rostlinnou

výrobou. Největší dotace získávají podniky na ekologickou výrobu, která je zvýhodňována nejvíce.

Liberecký kraj, především díky své pozici, nemá příliš vhodné podmínky pro zemědělství. Většinu povrchu zabírají horské oblasti. Je zde tedy nutná pomoc ze strany EU, pomocí dotací do znevýhodněných oblastí. Tyto platby tvoří důležitou položku v celkovém součtu. V Libereckém kraji se nalézají všechny druhy podniků. Jelikož je zde živočišná i rostlinná výroba zastoupena rovnoměrně, nebyl zde zaznamenán takový dopad na produkci jako ve zbytku České republiky. I přesto se zde nenachází už moc podniků, které se zabývají čistě živočišnou produkcí. Zemědělci sami tvrdí, že se každým rokem snižuje počet živočišné produkce a bude potřeba většinu živočišných výrobků dovážet.

Tato práce tedy celkově ukázala, že nejlepší možnou variantou pro zemědělce, je zaměřit se na oba druhy výroby. Dotace značným způsobem ovlivňují strukturu zemědělských podniků. Původní předpoklad však byl správný. Živočišná výroba je znevýhodňována, jelikož je nákladově více náročná. Nejen pouze Evropská unie, ale i Česká republika, by se tedy měly zamyslet, jakou pomoc zemědělcům poskytnout. Každá členská země by se měla zaměřit na výrobky, které jsou pro ni typické. Důležité je dosáhnout konkurenceschopnosti s ostatními členskými státy. Prioritou by mělo být vyrovnání dotací pro podniky se živočišnou produkcí, především v chovu prasat. Evropská unie by se měla snažit podpořit jednotlivá zemědělství členských států a napomoci jim se získáním soběstačnosti.

Seznam použité literatury

- [1] Ministerstvo zemědělství. *Vznik, vývoj a reformy Společné zemědělské politiky*. [online] eAgri.cz, 2009 – 2015 [vid. 2015-01-09]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/zahranicni-vztahy/cr-a-evropska-unie/spolecna-zemedelska-politika/vznik-vyvoj-a-reformy-spolecne/>
- [2] FIALA, P., M. PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2
- [3] KÖNIG, P., et al. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-011-9
- [4] CIHELKOVÁ, E, J. JAKŠ a kol.. *Evropská Integrace – Evropská Unie*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2004. ISBN 80-245-0854-0
- [5] ŠÍMOVÁ, K. Problémy rozpočtu EU. In: *Rozpočet EU* [online]. Praha: Euroskop.cz [vid. 2015-02-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8921/sekce/problemy-rozpocetu-eu/>
- [6] Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii. Reforma Společné zemědělské politiky schválena. In: *Události a témata* [online]. Praha: Mzv.cz, 2013 [vid. 2015-01-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/udalosti_a_media/reforma_spolecne_zemedelske_politiky.html
- [7] European Commission. *Directorate-General for Agriculture and Rural Development* [online]. 2015 [vid. 2015-04-01]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/dgs/agriculture/index_en.htm
- [8] Poslanecký klub ELA. *Výbor pro zemědělství a rozvoj venkova* [online]. 2013 [vid. 2015-03-02] <http://www.eppgroup.eu/cs/AGRI>
- [9] BLAHUŠIAK, I. Euroskop.cz. Rada Evropské unie. In: *Instituce EU* [online]. Praha: Euroskop.cz [vid. 2015-03-01]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-evropske-unie/>

- [10] BRANDOVÁ, B. *Financování společné zemědělské politiky Evropské unie se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010. ISBN 978-80-7372-657-7.
- [11] Ministerstvo zemědělství. O ministerstvu.[online] eAgri.cz, 2009 – 2015 [vid. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/ministerstvo-zemedelstvi/o-ministerstvu/>
- [12] Stálé zastoupení České republiky při Evropské unii. Úkoly stálého zastoupení. In: *O stálém zastoupení* [online]. Praha: Mzv.cz, 2013 [vid. 2015-01-24]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/representation_brussels/cz/o_stalem_zastoupeni/ukoly_staleho_zastoupeni/index.html
- [13] Rozpočet EU. In: *Principy a činnosti EU* [online]. [vid. 2015-02-03]. Dostupné z: <http://www.evropa2045.cz/hra/napoveda.php?kategorie=6&tema=48>
- [14] KRUTÍLEK, O. Rozpočet EU [online]. Praha: Euroskop.cz [vid. 2015-02-03]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8877/sekce/rozpocet-eu/>
- [15] How is the EU funded? [online]. 2011 [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/basic-information/money/revenue-income/index_en.htm
- [16] Systém vlastních zdrojů. In: *Rozhodnutí Rady (ES, Euratom) č. 2007/436* [online]. Brusel: Rada Evropské unie, 2014 [vid. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=URISERV:l34007&qid=1429549174983&from=EN>
- [17] KRUTÍLEK, O. Výdaje rozpočtu EU. In: *Rozpočet EU* [online]. Praha: Euroskop.cz [vid. 2015-02-04]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8879/sekce/vydaje-rozpocet-eu/>
- [18] Massot, A. Financování společné zemědělské politiky. In: *Odvětvové politiky* [online]. Evropský parlament, 2014 [vid. 2015-02-03]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.2.html
- [19] Evropská komise. Víceletý finanční rámec – často kladené otázky [online]. 2015 [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1004_cs.htm

[20] European Council. Financing the common agricultural policy [online]. 2009 [vid. 2015-02-15]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/111096_en.htm

[21] Interní materiály Agrární komory Libereckého kraje

[22] Agrární komora České republiky. Nová společná zemědělská politika upravuje systém přímých plateb, nabízí podporu investic a mladých zemědělců [online]. [vid. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.apic-ak.cz/nova-spolecna-zemedelska-politika-upravuje-system-primych-plateb_-nabizi-podporu-investic-a-mladych-zemedelcu.php

[23] FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-939-9.

[24] FAJMON, H. *Současnost a budoucnost českého zemědělství v EU: informační příručka europoslance Hynka Fajmona*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK) ve spolupráci se skupinou Evropských konzervativců a reformistů (EKR), 2010. ISBN978-80-7325-215-1.

[25] Asociace krajů České republiky. Charakteristika kraje. In: *Liberecký kraj* [online]. [vid. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.asociacekraju.cz/kraje-cr/liberecky-kraj/charakteristika-kraje-5/>

[26] ČSÚ, Krajská reprezentace Liberec. Demografický, sociální a ekonomický vývoj libereckého kraje v letech 2000 až 2004 [online]. Liberec, 2005 [vid. 2015-03-17]. ISSN 13-5105-05 Dostupné z: [http://notes.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/120615_tendence/\\$FILE/13-5105-05.pdf](http://notes.czso.cz/xl/redakce.nsf/i/120615_tendence/$FILE/13-5105-05.pdf)

[27] Ministerstvo zemědělství ČR. Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 2013. *Zelená zpráva* [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství ČR, 2014 [vid. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/file/370427/ZZza2013.pdf>

[28] European Commission. Definice mikropodniků, malých a středních podniků. [online]. Evropská Komise, 2007 [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/enterprise/business_environment/n26026_cs.htm

Bibliografie:

[29] KUČEROVÁ, I. *Evropská unie: Hospodářské politiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Kalova v Praze, Nakladatelství Karolinum 2010. ISBN: 80-246-1212-7

[30] FOJTÍKOVÁ, L. a M. LEBIEDZIK, 2008. *Společné politiky EU: historie a současnost se zaměřením na Českou republiku*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-939-9.

Seznam příloh

Příloha A	Sazby dotací od roku 2004 do roku 2014.....	69
Příloha B	Vyplacené dotace pro vybrané podniky v letech 2004 – 2014.....	70

Příloha A Sazby dotací od roku 2004 do roku 2014

Dotacíní titul	Jednotka	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SAPS	Kč/1 ha	1 830,40	2 110,70	2 517,80	2 791,50	3 072,70	3 710,00	4 060,80	4 686,50	5 387,30	6 068,88	5 997,23
Zemědělská půda (v r. 2005, 2006, 2007 plodiny na orné půdě)	Kč/1 ha		2 314,90	2 240,40	1 755,10	1 341,40	1 184,00	514,10	0,00	491,43	247,78	185,06
Přežvýkavci	Kč/1 VDJ		2 006,60	2 581,60	2 548,90	1 669,40	1 461,30	1 310,10	910,80	504,56	129,42	96,64
Krávy bez tržní produkce mléka	Kč/1 VDJ					2 939,70	3 280,40	2 119,60	1 393,80	778,43	190,92	131,95
Ovce/kozy	Kč/1 VDJ					1 344,80	1 362,10	1 000,00	650,80	370,97	94,43	61,15
Chmel - coupling	Kč/1 ha						3 019,60					
Chmel - decoupling	Kč/1 ha		6 387,50	6 302,80	6 430,00		4 474,60	8 126,80	7 540,90	6 907,20	6 556,52	4 937,65
Brambory pro výrobu škrobu - coupling	Kč/1 t				1 825,90		1 668,60	1 631,20	1 641,40	2 190,88	2 208,92	1 681,86
Brambory pro výrobu škrobu - decoupling	Kč/1 t				810,50		586,40	465,30	378,80	0,00		
Len na vlákno	Kč/1 ha		5 029,30	4 321,10	3 843,40		1 664,50			0,00		
Krávy s tržní produkcí mléka - plná sazba (podíl příjmů za prod. mléka 30% a vyšší)	Kč/1VDJ	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	2 444,40	2 370,90	1 399,20	1 504,20	2 750,62
Krávy s tržní produkcí mléka - 50% sazba (podíl příjmů za prod. mléka 15 až nižší 30%)	Kč/1VDJ	0,00	0,00	0,00	0,00	0	0,00	1 222,20	1 185,45	699,60	752,10	1 375,31
Podpora trhu mléka dle NV č. 77/2010 Sb.	Kč/1kg mléka	0	0	0	0,00	0	0	0,3672				
Směnný kurz EUR	Kč/1 EUR				27,525	26,364	26,825	26,285	25,088	25,505	25,218	27,481

Příloha B Vyplacené dotace pro vybrané podniky v letech 2004 - 2014

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 celkem	
AGROCENTRUM JIZERAN a.s.	-6 277 470	-3 164 319	-3 817 345	-4 226 136	-4 702 337	-5 688 469	-6 191 461	-7 071 601	-8 019 633	-8 740 744	-8 661 178	-66 554 693
ADV Lipštět a.s.	-3 678 045	-2 069 204	-2 480 511	-2 728 943	-2 994 961	-3 522 868	-3 796 645	-4 281 025	-4 896 140	-5 322 961	-5 324 621	-41 095 923
AGRO Český raj a.s.	-2 712 920	-2 796 762	-2 837 535	-3 158 722	-3 380 492	-3 922 286	-4 163 741	-4 688 375	-5 315 218	-5 509 502	-5 628 628	-44 114 183
ZEOS LOMNICE a.s.	-8 451 029	-5 680 316	-6 787 964	-7 509 052	-8 317 430	-9 974 409	-10 892 528	-12 546 277	-14 069 924	-15 393 532	-15 495 527	-115 117 989
ZETKA Strážník a.s.	-3 664 289	-2 173 726	-2 607 257	-2 919 156	-3 215 980	-3 924 030	-4 295 961	-4 955 459	-5 692 706	-6 229 190	-6 220 305	-45 898 058
AGRO BENEŠOV	-386 288	-644 566	-1 282 567	-1 548 696	-1 746 123	-2 187 935	-2 515 056	-2 930 234	-3 308 449	-3 792 885	-3 804 647	-24 147 448
AGRO JILM, s.r.o.	-1 737 764	-1 084 056	-1 297 649	-1 418 892	-1 565 141	-1 950 347	-2 135 128	-2 454 789	-2 808 831	-3 077 161	-3 069 017	-22 598 774
FARMA HUCUL, s.r.o.	-2 073 562	-672 427	-801 088	-882 003	-967 040	-752 091	-789 663	-914 430	-1 044 274	-1 132 391	-1 132 632	-11 161 603
ZEA-LAND, s.r.o.	-3 339 222	-3 485 251	-4 099 935	-4 596 903	-4 958 754	-6 006 972	-6 638 027	-7 709 340	-8 606 912	-9 619 103	-9 688 460	-60 958 880
ZEMEX, spol. s r.o.	-4 507 269	-1 405 937	-1 607 288	-1 774 529	-1 956 112	-2 322 126	-2 527 523	-2 957 744	-3 276 071	-3 366 825	-2 997 869	-28 699 294
BROŽEK LADISLAV	-115 066	-126 431	-163 506	-192 781	-251 654	-379 310	-488 729	-515 984	-674 975	-644 290	-650 104	-4 152 850
KNĚBORT JINDŘICH	0	0	-718 706	-914 747	-1 011 594	-1 200 927	-1 314 643	-1 692 455	-1 936 383	-1 938 403,70	-1 938 403,70	-12 495 169
PRSKAVEC JIŘÍ	0	0	0	0	-196 100	-383 961	-323 402	-410 116	-508 507	-633 853	-595 767	-3 251 705
RANDAK JIŘÍ	-175 462	-213 561	-264 142	-292 856	-337 106	-428 282	-471 378	-557 037	-660 052	-742 206	-736 820	-4 878 903
VIT JOSEF	-347 802	-200 643	-249 287	-278 564	-326 997	-462 971	-514 747	-574 565	-666 086	-739 246	-764 225	-5 125 133
AVENA, výrobně obchodní družstvo	-2 921 604	-3 094 603	-3 692 278	-4 083 630	-4 403 978	-4 899 278	-5 379 382	-6 270 725	-7 109 297	-7 834 263	-7 592 833	-57 281 871
Českolipská zemědělská a.s.	0	0	-162 448	-180 191	-210 265	-247 309	-273 739	-317 838	-4 285 759	-4 671 113	-4 694 234	-15 042 896
Starek Skalce a.s.	-2 519 985	-2 337 643	-2 775 421	-3 076 289	-2 297 089	-2 736 607	-2 929 502	-3 373 483	-3 884 998	-4 274 238	-4 303 334	-34 508 589
TEXAL, a.s.	-3 654 924	-4 277 313	-5 055 994	-5 624 063	-6 181 074	-7 438 698	-8 104 991	-9 293 986	-10 507 997	-11 275 961	-11 506 860	-82 921 862
ZOD Brniště a.s.	-4 469 269	-4 823 878	-5 801 817	-6 453 362	-7 105 189	-8 542 015	-9 303 861	-10 805 898	-12 233 105	-13 263 611	-13 592 703	-96 394 709
Družstvo Březovice	-3 477 925	-3 958 322	-4 573 508	-5 052 448	-5 265 010	-6 261 293	-6 829 575	-7 679 346	-8 765 408	-9 579 950	-8 117 860	-69 560 645
FARMA HOLIANY s.r.o.	0	0	0	0	0	-49 788	-1 215 560	-1 795 539	-2 130 516	-2 457 222	-2 825 800	-10 474 424
Lesy České republiky, s.p.	0	-2 236 646	-2 557 541	-2 734 359	-3 106 316	-5 459 822	-7 774 442	-8 751 330	-10 476 501	-12 047 551	0	-55 144 507
PLOUŽNICE, spol. s r.o.	-623 947	-714 620	-855 171	-948 133	-1 054 950	-1 273 754	-1 420 299	-1 793 102	-1 999 590	-2 258 015	-2 325 397	-15 790 996
Zemědělská společnost Dubnice s.r.o.	-605 789	-716 161	-896 689	-984 367	-1 176 322	-1 420 299	-1 553 621	-1 793 102	-2 061 235	-2 258 015	-2 325 397	-15 790 996
Jaroslav Červenka	0	-11 524	0	-167 395	0	-244 611	-351 340	-637 643	-1 398 651	-2 095 630	-1 144 272	-6 051 067
Milada Gardavská	-158 348	-234 668	-284 159	-342 098	-400 742	-483 858	-529 528	-613 697	-705 467	-768 017	-767 362	-5 287 945
Pavel Koliandr	-189 593	-220 526	-262 330	-290 846	-314 798	-380 090	-423 460	-488 802	-561 895	-618 716	-597 424	-4 348 480
Jaroslav Kurlínec	-764 979	-2 203 170	-2 993 664	-3 788 149	-4 459 225	-5 531 128	-6 987 921	-8 987 921	-11 531 128	-14 884 802	-15 405 078	-51 453 847
Milan Píček	-784 170	-917 395	-1 243 239	-1 404 711	-1 543 171	-1 852 218	-2 343 163	-2 747 648	-3 497 606	-4 275 820	-4 551 448	-20 630 589
AGRO Bláh, a. s.	-4 732 312	-2 568 532	-3 093 570	-3 432 820	-3 790 636	-4 576 322	-4 994 012	-5 784 641	-6 701 586	-7 419 696	-6 877 565	-50 747 693
AGRO Rubín, a. s.	-2 326 292	-2 610 830	-3 103 642	-3 430 586	-3 731 057	-4 482 311	-4 753 329	-5 412 861	-6 134 034	-6 711 253	-6 638 255	-49 334 449
AGRO Sychrov a. s.	-2 704 076	-2 192 110	-2 562 466	-2 848 621	-3 175 144	-3 940 131	-4 329 503	-4 961 035	-5 720 343	-6 280 161	-6 299 621	-45 013 211
Kokonninská a. s.	-5 713 198	-2 410 398	-2 881 698	-3 193 197	-3 488 652	-4 294 622	-4 767 501	-5 482 268	-6 278 413	-6 887 550	-6 873 008	-52 270 505
AGROKOMPLET 2000, a. s.	-4 633 441	-2 585 798	-3 065 648	-3 466 820	-3 816 447	-4 993 437	-5 594 524	-7 010 958	-8 314 943	-9 091 255	-4 593 968	-57 167 240
Reagro Český Dub, s. r. o.	-2 961 962	-1 506 322	-1 768 150	-1 961 336	-2 179 435	-2 634 286	-2 879 513	-3 405 961	-3 972 003	-4 380 975	-4 163 643	-31 813 586
ATOMVET, s. r. o.	-933 311	-429 000	-506 103	-601 401	-655 315	-798 318	-896 340	-1 046 261	-1 172 546	-1 290 751	0	-8 329 345
KORDULA, s. r. o.	-3 395 461	-2 295 703	-2 550 129	-3 091 196	-3 526 876	-3 528 581	-3 767 123	-4 161 191	-4 745 780	-5 268 379	-5 247 022	-41 577 439
Nisa Union, s. r. o.	-1 958 417	-812 219	-939 542	-1 004 968	-1 105 435	-1 346 025	-1 484 669	-1 707 011	-1 957 475	-2 149 620	-2 103 666	-16 569 047
Zemědělská farma K. E. K. s. r. o.	-1 765 231	-717 005	-854 491	-950 841	-1 004 490	-1 124 761	-1 166 587	-1 371 270	-1 547 556	-1 678 568	-1 630 905	-13 811 703
Hubert Stíny	-3 258 364	-1 584 777	-1 877 574	-2 042 848	-2 247 557	-2 742 432	-3 028 504	-3 589 578	-4 128 072	-4 535 884	-4 538 884	-33 568 623
Pavel Sokol	-117 520	-40 124	-66 025	-82 843	-58 043	-22 449	-81 906	-94 995	-109 201	-121 142	-120 579	-864 629
Vladimír Daviděk	-48 213	-54 161	-62 869	-68 141	-76 264	-92 082	-102 822	-118 197	-131 147	-130 582	-130 582	-956 923
Zemědělská farma Ing. Radko Rys	-210 112	-242 161	-279 979	-324 959	-357 478	-428 765	-472 109	-549 258	-632 146	-733 918	-733 209	-4 964 092
Josef Puliček	-883 907	-490 316	-593 999	-672 026	-752 719	-903 162	-948 075	-1 096 173	-1 271 133	-1 410 689	-1 398 697	-10 420 898